

Lumina Lină

Revistă de spiritualitate și cultură românească

Gracious Light

Review of Romanian Spirituality and Culture

THE ROMANIAN INSTITUTE OF
ORTHODOX THEOLOGY AND
SPIRITUALITY
CAPELA SF. APOSTOLI PETRU
SI PAVEL

AN XVII/ NR.3
IULIE-SEPTEMBRIE 2012
NEW YORK

Lumină Lină • Gracious Light An XVII/ Nr. 3, 2012 New York

INSTITUTUL ROMÂN DE TEOLOGIE SI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ
Capela Sf. Apostoli Petru și Pavel, New York
INCORPORATED IN AUGUST 1993
www.romanian-institute-ny.org

Președinte:

Pr. Prof. Dr. Theodor Damian
30-18 50th Street
Woodside, New York 11377
Tel./Fax: (718) 626-6013
E-mail: DamianTh@aol.com

Biserica:

14-21 27th Ave.
(14th Street/ 27th Ave.)
Astoria, New York
Subway N, W, bus Q 18

Revista Lumină Lină este membră a Asociației Publicațiilor Literare și a Editorilor din România (APLER).

Lumină Lină. Gracious Light, a peer reviewed publication, is indexed and abstracted in World Laboratories and Scientific Resources Index și TLS Arhive.

Colegiul de redacție: Director: THEODOR DAMIAN, DamianTh@aol.com

Redactor șef: MIHAELA ALBU, malbu_10@yahoo.com

Redactor șef adjunct: M.N. RUSU, menerusu12@verizon.net

Redactori: VASILE ANDRU, DAN ANGHELESCU

Secretar de redacție, tehnoredactare și paginare: CLAUDIA DAMIAN

Consilieri editoriali: GEORGE ALEXE, GELLU DORIAN, IOAN GÂF-DEAC, AUREL ȘTEFANACHI, SORIN PAVĂL, ANDREEA CONDURACHE, GRIGORE LUȚAI

Fotoreporter: VALERIU MOLDOVEANU

Contribuțiile pentru susținerea și publicarea revistei sunt binevenite și se scad la taxe. Securile pot fi făcute pe numele Institutului sau al Bisericii Sf. Ap. Petru și Pavel și trimise la adresa redacției:
Pr. Th. Damian, 30-18 50th Street, Woodside, New York 11377.

Revista este redactată trimestrial de către Institutul Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă, Capela Sf. Apostoli Petru și Pavel și publică articole de teologie și spiritualitate, istorie, literatură și cultură, poezie și proză în limbile română și engleză.

Redacția revistei nu împărtășește neapărat ideile conținute în articolele publicate.

Materialele trimise spre publicare trebuie să fie dactilografiate la computer, cele în limba română cu caractere românești, și expediate pe dischetă sau prin e-mail (ca attachment). Textele nepublicate nu se înapoiază expeditorului.

Revista este distribuită în USA, România, Moldova, Ucraina, Rusia, Canada, Austria, Germania, Olanda, Italia, Franța, Elveția, Suedia, Norvegia, Danemarca, Grecia, Cipru, Serbia, Ungaria, Israel, Vietnam, Australia.

ISSN 1086-2366

Lumină Lină • Gracious Light

Revistă de spiritualitate și cultură românească

An XVI/Nr. 3

Iulie-Septembrie 2012

TEOLOGIE

PR. PROF. DR. THEODOR DAMIAN
Principiul reciprocității 5

PR. PROF. DR. IOAN C. TEȘU
Suferința și boala - semne ale iubirii multmilostive
a Părintelui ceresc 9

EUGEN EVU, *Ultimul aur La Goethe, Arborele Matusalem La Rilke* . 14

ȘTEFAN CRISBĂȘAN
Curățirea sau purificarea de patimi la Părintele
Dumitru Stăniloae 15

GELLU DORIAN, *Viața* 20

MARCEL MIRON, *Învierea de la Mănăstirea Neamțului* 21

EMINESCIANA

M.N.RUSU, *Eminescu - vizionarul* 23

ANATOL CIOCANU, *Spre șipotele-albastre* 25

Proorocii 26

PROZA

RADU TUDORAN, *Deceniile omului* 27

BEDROS HORASANGIAN, *Eroul* 31

MARIANA FLOAREA, <i>Vocea</i>	35
<i>Seara, Livezile copilăriei</i>	36
M.N.RUSU, Precizări la o inedită Nichita Stănescu	37

CĂRȚI ÎN AGORA

M.N.RUSU	
Poezie și geografie	
<i>Indulgențe pentru un loc pe Corabia lui Noe</i> de Vasile Ioan Ciutacu	41

Medicină, pictură, credință	
<i>Medicină și pictură, semne simptome, boli, procedee, personalități medicale redată prin tehnicile picturii</i> de Mihai Pricop	43

AUREL SASU	
Cuvântul din cuvânt	
<i>Psaltirea apocrifă</i> de Dumitru Ichim	45

THEODOR DAMIAN	
Această poezie curgătoare	
<i>Câinii memoriei</i> de Cristina Prisacariu Șoptelea	46

Melancolia divină	
<i>Melancholy and the Otherness of God: A Study of the Hermeneutics of Depression</i> de Alina Feld	49

DORINA BRÂNDUȘA LANDÉN, <i>Judecata apei</i>	50
--	----

ANNE MARIE BEJLIU, <i>stare</i>	54
<i>stare 2, stare 8</i>	55

UNIVERSALIA

WILLIAM SHAKESPEARE	
<i>Sonete 39, 78</i> Traducere de Dan Angheliescu	56

JEAN BODIN	
<i>Slant of Light, Hearts, Othello, Glass Menagerie,</i>	
<i>Unseen eyebeam, Lovescape crucified</i>	57
<i>Four times try but, Maria@yahoo, Impudent crimes,</i>	
<i>Bones in whispers, Witch</i>	58

JURNAL DE CĂLĂTORIE

VASILE ANDRU	
În India, anul acesta, m-a furat ortodoxia	59

ELENA DANIELA SGONDEA	
<i>Marea iubire, Întâlnirea din fulgere, Paradox, Consolarea</i>	
<i>un sofism antieconomic, Paradoxul, Gând la capella</i>	69
<i>Dacă, Îngera sălbatică, Oamenii, Extrasenzoriala, Sărutul,</i>	
<i>Straniul metal ascuns, Istorie</i>	70

ANIVERSĂRI

Mihaela Albu - 65	
Angela Baciú în interviu cu Mihaela Albu.	
“Sunt așa cum m-a lăsat Dumnezeu”	71

GHEORGHE NAGHI	
Părintele Profesor Mircea Păcurariu la 80 de ani.	
Omagiu din America	77

MUGURAȘ MARIA PETRESCU	
Mariana Pândaru - 60	
Așteptare în tăcere	81

MARIANA PÂNDARU,	
<i>Verdele zid / The Green Wall, Pasărea cea mare / The Big Bird</i> ..	83
<i>Zile neașteptate / Unexpected Days</i>	
Traducere în limba engleză de Muguraș Maria Petrescu	84

FOTOALBUM	85
---------------------	----

ANTOLOGIE DE CENACLU

De ziua mamei mele de George Roșianu 101

RECENZII

GHEORGHE NAGHI
Contribuții la istoria Transilvaniei
Biografia pașoptiste transilvane, coord. de G. Neamțu . . . 103

REPORTAJE

DAN ANGHELESCU
Fundatia România de Măine: *muzică și poezie* 105

OTTILIA MONTANO
Lansarea volumului *În pas cu timpul la 92 ani* de Tiberiu
Horvath 110

Presa literară din România și revista *Lumină Lină* din
New York 112

VALERIU MOLDOVEANU
Al 47-lea Congres Internațional de Studii Medievale . . . 114

Luna Mai - o dublă celebrare: Editorul Grigore Culian
și ziarul *New York Magazin* 115

Artistul Garabet Salgjan invitat al Cenaclului Literar . . . 116

CĂRȚI SOSITE 117

REVISTA PRESEI 123

GALERIA SPIRITUS 127

RETROSPECTIVA TRIMESTRIALĂ 128

ANUNȚURI 130

PR. PROF. DR. THEODOR DAMIAN

Principiul reciprocității*

*Ceea ce voiți să vă facă vouă oamenii,
faceți și voi lor asemenea (Luca 6, 31)*

Proverbul acesta biblic, mai precis cuvântul Mântuitorului Hristos care a devenit proverbial în tradițiile creștine, este numit și Legea de Aur a creștinismului, pentru că într-adevăr nu poate fi nimic mai presus și mai împlinitor al datoriei conștiinței oricărui creștin decât să răsplătească și să se poarte cu aproapele său nu mai mult și nu mai puțin decât așa cum el dorește ca ceilalți să se poarte cu el. Atât de mare impact a avut acest principiu în tradițiile creștine, că nu mai departe decât în sânul poporului român, el a fost parafrizat și îl cunoaștem sub o formă mai simplă și anume: “Ce ție nu-ți place altuia nu-i face”.

La întrebarea simplă: de ce mă comport eu cu alții așa cum vreau ca ei să se comporte cu mine, răspunsul ar fi că din cauza unei datorii morale pe care conștiința mea îmi spune că o am față de cei din jur. Contrar aparențelor, nu o fac pentru ca și ei să se poarte bine cu mine. Atunci atitudinea mea ar fi golită de sens și de valoarea supremă, pentru că fac un lucru numai ca să fiu răsplătit. Ori, dacă fac un lucru pentru răsplată, știm ce spune Mântuitorul Hristos tot în textul Sfintei Evanghelii: Împrumutați și dați la alții, fără să așteptați nimic în schimb (Luca 6, 34). Mântuitorul, în acest caz, nu merge pe principiul răsplății. Deci dacă mă comport cu alții așa cum aștept ca alții să se comporte cu mine, o fac nu datorită unei idei de răsplata, ci datorită propriei mele conștiințe care-mi dictează că aceasta este datoria mea morală, poate cea mai înaltă, cu privilegii la modul de a trăi în lume. Dar criteriul rămâne. Ce vreau ca alții să facă cu mine nu reprezintă răsplata, scopul, ci criteriul atitudinii mele față de cei din jur.

Totuși, în învățătura Mântuitorului există un criteriu sau temeii și mai înalt când e vorba de relațiile cu cei din jur, este ceva ce merge dincolo de datorie, și anume dragostea și mila. De aceea ni se spune: “Fiți milostivi precum Tatăl vostru cel din ceruri este milostiv” (Luca 6, 36).

* Meditație la Duminica a XIX-a după Rusalii

Deci poți într-adevăr să fii un om foarte drept în societate, foarte cinstit, să săvârșești numai ceea ce trebuie săvârșit, însă, poate ca aceasta să nu fie destul. Poate este destul din punct de vedere exterior, superficial, social, dar din punctul de vedere al celei mai adânci relații dintre tine cu semenii, care relație este postamentul legăturii cu Dumnezeu, atunci nu mai este destul. Când faci ceva din datorie, așa cum simți când faci ceea ce trebuie să faci, înseamnă că un sens al dreptății există în conștiința ta și îți dictează ceea ce trebuie să faci. Deci dreptatea este legată de datorie. Însă dreptatea ce este? Trebuie să dai fiecăruia ce i se cuvine; uneori însă spui că nu i se cuvine, deci nu-i dai. Dar de unde știi că nu i se cuvine? Cum știi că judecata ta, adică să nu-i dai ceea ce tu consideri că nu i se cuvine, este judecata cea mai înaltă? Cum poți fi sigur că temeiul tău de analiză, de judecată este infailibil, că este perfect, că este cel adevărat? Nu putem să știm asta niciodată. De aceea Mântuitorul și spune: “Nu judecați ca să nu fiți judecați” (Matei 7, 1).

De aceea, dincolo de datorie și dreptate este dragostea și mila. Așa cum de exemplu în cazul părinților care-și cresc copiii din simțul obligației, al datoriei, dar care, dincolo de acestea și mai adânc, își cresc copiii cu sentimentul dragostei și al milei. Cazul tatălui din pilda fiului risipitor, unde se vede cum datoria este încununată de milă, este pe deplin reprezentativ. Mila este expresia nețârmurită a dragostei cuiva față de celălalt, a unei înțelegeri superioare a relației dintre om și ceilalți, tocmai așa cum superioară este înțelegerea pe care Dumnezeu o are față de noi în relația lui Dumnezeu cu lumea, cu noi. Pentru că Dumnezeu nu-și împlinește o datorie față de oameni, atunci când îi iubește pe oameni. Ar fi să-L ofensăm pe Dumnezeu zicând că El face ceea ce face - crează lumea, aduce pe oameni de la neființă la ființă, le dă zile atât cât le dăruiește - din datorie. Are vreo obligație Dumnezeu față de noi? Nicidecum. De aceea, dacă Dumnezeu este bun și milostiv față de noi, aceasta devine adevărata temelie și paradigma oricărei relații dintre oameni. Milostivirea izvorâtă din dragoste depășește de departe sensul și limitele datoriei. Datoria implică o judecată, dragostea nu mai implică nici o judecată, mila nu mai implică nici o judecată. Când ți-e milă de cineva, pur și simplu îți este milă, simți un fel de compasiune, de suferință în sufletul tău ca și cum și pe tine te doare situația celui de lângă tine și dacă de toare, atunci participi, îți deschizi inima și te apropii cu înțelegerea convenită față de acea persoană.

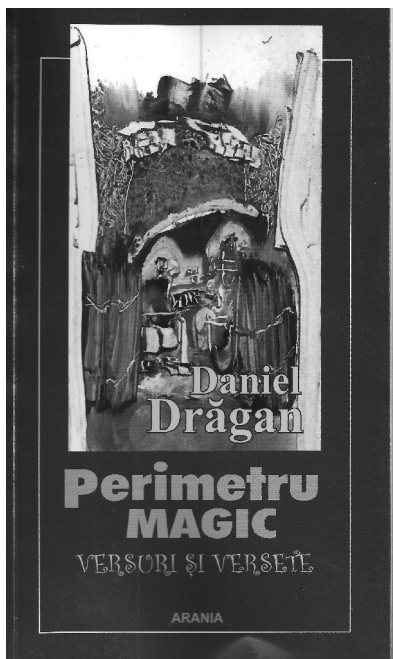
Așadar, iată o posibilă interpretare, un mod de a vedea proverbul de inspirație scripturistică atât de frumos: “Ce ție nu-ți place, altuia nu-i

face”. Marea problemă este că deși înțelepciunea divină a acestor cuvinte este teoretic recunoscută, precum și faptul că aici există potențialul rezolvării oricărui conflict în relațiile inter-umane, nu le aplicăm în viața de zi cu zi. Ceea ce îndeplinim noi adesea este un fel de parafrază, o ironie, o modificare a proverbului și anume: “ce ție nu-ți place dă altuia”. Ca atunci când nu ne place ceva și spunem de pildă că este uzat și dăm altuia. Dăm haine uzate la alții sau altceva uzat din casă; nu dăm atunci când este nou. Așa se întâmplă și cu faptele. Avem grijă întâi de noi și apoi de alții.

Un tip special de reciprocitate și de aplicare a legii de aur a creștinismului este inclus în sfatul Mântuitorului: Dați cu împrumut celor care vin să ceară de la voi, fără gândul că veți lua înapoi. Dacă ne uităm superficial la acest îndemn, spunem că așa ceva nu se poate, pentru că însuși cuvântul *împrumut* presupune și implică întoarcere. Atunci, cum pot eu să dau cu împrumut și nici măcar să nu mai am ideea că trebuie să mi se dea înapoi? În acest caz mai bine nu mai spun *împrumut*, spun *dăruit*. Deci aici se pare că există o contradicție. Totuși, în pilda Sa, Mântuitorul este un realist. El oferă circumstanțe atenuante celui ce împrumută, dar și demnitate. Cel care cere împrumut, în acea clipă de necaz, nu cerșește, ci împrumută. De aici demnitatea. Pe de altă parte însă, cel ce dă, în contextul învățăturii Mântuitorului, trebuie să împrumute ca și cum donează, fără a face caz de gestul său, deci fără a umili pe cel ce vine să împrumute, dar de fapt nu se știe dacă va avea cum să plătească înapoi. Ideea de reciprocitate este inclusă în conștiința că oricui i se poate întâmpla în viață să fie într-o astfel de situație.

Biserica este prin excelență locul unde datoria se încununează de dragoste și milă. Aici ajutorul oferit aproapelui este autentic, sacrificial. Când ajuți, din sensul datoriei sau, și mai mult, și al dragostei și milei, oferi ceva din timpul tău, din cele ce sunt ale tale, din ființa ta și nu din cele uzate, de care nu mai ai nevoie. Dai și nu mai aștepti să primești înapoi. Dacă vine e bine, dacă nu, e tot bine. Te gândești că Dumnezeu îți va dăruia înapoi, mai mult decât îți putea dăruia înapoi acea persoană, deși nu cu acest gând faci fapta bună. Și dacă cumva ți se va înapoia datoria primești întoarcerea ca pe un dar.

Atât înălțimea morală cât și marea înțelepciune în privința aplicabilității sale fac din acest pricipiu o lege într-adevăr de aur pentru viața noastră practică de zi cu zi: “Ceea ce voiți să vă faceă vouă oamenii, faceți și voi lor asemenea” (Luca 6, 31).

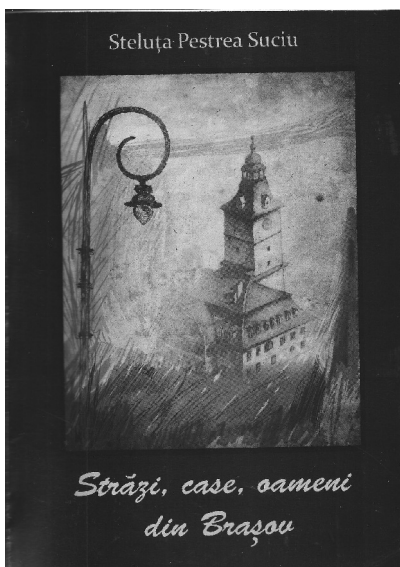
Recomandări editoriale:

Toată creația lirică a scriitorului Daniel Drăgan este cuprinsă în volumul *Perimetru magic, versuri și versete*, apărut la Ed. Arania, 2010 Brașov.

Prefețe de Mona Mamulea, M.N. Rusu, Niadi Cernica și Adrian Lesenciuc.

O carte necesară și mult așteptată, *Străzi, case, oameni din Brașov*, de Steluța Pestrea Suciuc, Ed. Foton, Brașov, 2012.

O excelentă și emoționantă reconstituire a istoriei Brașovului, văzută prin prisma personalităților care i-au conferit coordonate europene.

Suferința și boala - semne ale iubirii multimore a Părintelui ceresc

De unde vin suferințele și care sunt cauzele lor? Când și cum ne lovesc acestea sau de ce intervin în viața noastră uneori prea de timpuriu, când avem impresia că nici măcar nu i-am gustat din plin plăcerile și frumusețile? Ce trebuie să facem pentru a le înlătura și îndepărta sau, când acest lucru a devenit imposibil, pentru a le ușura și alina? Care este finalitatea lor - moartea dureroasă sau bucuria veșnică?

Acestea sunt câteva din întrebările la care orice om caută răspunsuri, în diferitele etape și momente ale vieții sale și cărora credința creștină le dă un sens profund, acela de cale spre fericirea veșnică, arătându-ne, totodată, cum putem, prin suferințele trupești, să dobândim sănătatea sufletească și veșnică.

Pentru omul contemporan, ce viețuiește într-o lume miraculoasă a plăcerilor, a confortului și a civilizației, o lume care caută să elimine sau măcar să izoleze aspectele negative și dureroase ale vieții, suferința pare a nu mai avea nici o valoare pozitivă și, ca urmare, este socotită un crunt dușman, pe care trebuie să-l țină cât mai departe de el și cât mai mult timp posibil.

Credința ortodoxă, constatând, însă, realitatea și universalitatea ei, faptul că nimeni nu este scutit la infinit de aceste pătimiri fără de voie, ba chiar unii le experiază de la vârste fragede, că adeseori nu suferă doar cei care merită, ci uneori oameni aparent nevinovați, cinstiți și drepti, ba chiar și copiii nevinovați, caută să ofere răspunsuri la toate aceste frământări existențiale, capabile să îi aducă omului suferind mângâiere duhovnicească și alinare sufletească.

Referindu-se la prezenta necazurilor și încercărilor în viața lumească, Însuși Mântuitorul Iisus Hristos ne întărește moral, spunându-ne: „În lume necazuri veți întâlni, dar îndrăzniți, Eu am biruit lumea! (Ioan 16,33). Și tot Domnul Hristos ne spune: „Prin răbdarea voastră vă veți câștiga sufletele voastre” (Luca 21,19) și că doar „acela care va răbda până la capăt, acela se va mântui” (Matei 24,13).

Părintele Arsenie Papacioc, interpretând ucenicilor săi aceste cuvinte, învăța că „mântuirea nu se ia cu miorlăială, cu mâțaială, ci se ia cu eroism”, iar Cuviosul Paisie Aghioritul, mare duhovnic al Greciei secolului trecut, spunea că „pașaportul spre rai are neapărată nevoie de

viza încercărilor”, de ștampila necazurilor, care se imprimă adânc în întreaga ființa umană- trup și suflet.

Constatând aceste realități ale vieții, credința creștină, însă, nu ne recomandă să le cerem, nici să le căutăm, să nu le dorim și să nu le poftim, dar, odată intrate în viața noastră, să știm cum să le depășim. Sănătatea, ca stare originară a omului, este un dar divin ce trebuie păstrat cât mai mult cu putință. Boala nu este un privilegiu, ci o neputință, însă noi trebuie să învățăm să transformăm acest dușman, într-un aliat; această stare negativă, într-o șansă; neputința, în ocazie de progres spiritual; slăbiciunea trupească în cale de excelare sufletească.

Universalitatea, cauzele, limitele și rostul încercărilor

Învățând că adevărata și ultima cauză a tuturor relelor, necazurilor, durerilor, bolilor și suferințelor, culminând în moarte, o constituie păcatul strămoșesc, ereditatea negativă sau bolile fizice și predispozițiile spirituale ale arborelui genealogic și păcatele personale, spiritualitatea ortodoxă consideră toate aceste „pățimiri fără de voie” a face parte din însăși constituția umană, de care sunt indisolubil legate. Mai devreme sau mai târziu, fiecare va trăi realitatea dramatică a suferințelor și durerilor, în trup sau în suflet. Experiența universală a vieții umane demonstrează că nu există om în lumea și în viața aceasta, care, de la naștere și până la moarte, să aibă parte doar de bucurii; după cum, în mod similar, nu există nici ființă care, de când a intrat în această lume și până când o va părăsi să nu fi cunoscut decât dureri și necazuri. Pe undeva, în viață, bucuriile și necazurile se împletesc, în sensul că bucuriile prezente, dacă nu sunt trăite curat și înalt, devin prilejuri de suferință și durere, după cum și necazurile sau pățimirile actuale, dacă sunt înțelese și purtate creștinește, cu demnitate și noblețe sufletească, se transformă în izvoare inepuizabile de bucurie.

Teologia ortodoxă învață că adevărata stare, în care au trăit primii oameni, până la căderea în păcat, a fost cea de sănătate deplină, trupească și sufletească. Sănătatea este, deci, un adevărat dar divin, pe care omul este dator să îl păzească și să îl păstreze cât mai mult cu putință. Boala, ca stare de slăbiciune și neputință, nu trebuie cerută sau căutată, nici dorită sau provocată, pentru că niciodată nu avem certitudinea că, atunci când ne va zgudui crunt ființa – trup și suflet - vom rămâne total impasibili în fața ei.

Imposibil de evitat la infinit, în baza universalității și realității lor, toate aceste slăbiciuni și neputințe pot fi însă valorificate în plan duhovnicesc și transformate, din dușmani invedați, în aliați puternici, în războiul nevăzut de dobândire a mântuirii.

Sfinții Părinți subliniază permanent ideea că încercările fac parte din viața noastră, încât, așa cum spune Sfântul Isaac Sirul, „cel care fuge de încercări, fuge de fapt de virtute”. Ele sunt o cale aspră și scurtă de ridicare din păcat și de dobândire a iertării, sunt o a doua formă de asceză, datorată tocmai lipsei celei dintâi, pot fi considerate o cale strâmtă și mai anevoioasă de întoarcere, prin pocăința, la adevăratul sens al vieții, mântuirea prescurtată.

Suferințele și pătimirile trecătoare sunt reale semne ale alegerii dumnezeiești, spre bucuriile viitoare și veșnice, iar boala este o - „profilaxie a păcatului” și „pedagog către mântuire”, o reală „academie a virtuților”, pentru că atunci, în stările limită din viață, în împrejurările dificile, omul își probează adevărata sa valoare morală, prin răbdarea sa și prin cantitatea de suferință pe care o poate îndura sau duce, fără cârteală sau cleveteală.

În privința intensității și a limitelor suferințelor noastre, Părinții cei duhovnicesți ne învață că există o logică tainică a lui Dumnezeu, în baza căreia încercările sunt direct proporționale cu păcatele sau cu virtuțile personale, în sensul că cel mai greu încercați sunt, pe de o parte, cei mai păcătoși, iar pe de altă parte, cei virtuțioși sau sporiți duhovnicesște. La aceștia din urmă, spune același Sfânt Isaac Sirul, necazurile sunt mult mai mari, mai grele și răsar la tot pasul”.

În același duh, Sfântul Ioan Gură de Aur consideră că suportarea durerilor nu este o problemă legată de intensitatea lor, ci de starea sufletului, de așezarea lăuntrică, adică de modul în care omul le înțelege. Arta medicală contemporană și în mod deosebit ramura care studiază și caute să aline durerea, algeziologia, a demonstrat faptul că fiecare om are un prag propriu de suportabilitate a durerii și că acesta este influențat covârșitor de starea fizică și psihică, de caracter și temperament, dar mai ales de convigerile moral-religioase personale.

Încercările sfinților, suferințele copiilor

Dacă pentru cei pătimiși, suferința are o valoare expiatorie sau curățitoare, eliberându-i de păcate, la cei îmbunătățiți spiritual, ea este o cale de probare a dragostei lor față de Dumnezeu și de întărire în lucrarea

virtuților, pentru care își vor primi cununile nemuritoare ale fericirii veșnice. Am putea spune că, atunci când creștinul nu are păcate grave, dar totuși este încercat, nu trebuie să se revolte, nici să deznădăjduiască, ci să aibă permanent convingerea că, prin fiecare suferință pe care o îndură, fără a cărți sau a învinui pe alții, cu răbdare și nădejde în mila și ajutorul lui Dumnezeu, Părintele Ceresc îi adaugă, nevăzut, câte o nouă piatră de mare preț, un nou giuvaer sau diamant, la cununa mântuirii sale, cu care îl va încorona la Judecata de Apoi.

Uneori sunt încercați nu doar cei buni și virtuoși, ci și cei nevinovați - copiii și, chiar dacă este atât de greu să aline suferința unei mame al cărui copil este grav bolnav, sau pe care chiar l-a pierdut, credința ortodoxă, mângâie sufletele celor astfel încercate, spunându-le, pe de o parte, că au dobândit un înger, un sfânt, care se roagă pentru ei toți, în persoana aceluși copil încercat sau pierdut, după cum, pe de altă parte, că astfel de necazuri au un rol pedagogic general, conducând la întoarcerea sau îndreptarea multora: părinți, familie, prieteni, cunoscuți.

Totodată, atunci când este încercat, omului îi este de mare folos să dobândească înalta convingere că Dumnezeu nu face niciodată un lucru inutil și nici nu ne încearcă peste puterile noastre de a suporta. Cu alte cuvinte, toate necazurile sau suferințele sunt pentru un bun creștin suportabile, în limitele firii și, odată și odată, în cel mai rău caz, odată cu viața aceasta, vor avea un sfârșit, însă, asumarea și purtarea acestei cruci îi vor asigura răsplată veșnică, în Împărăția lui Dumnezeu, unde nu va mai fi „nici durere, nici întristare și nici suspinare, ci viață fără de sfârșit”.

Conduita creștină în suferință: purtarea lor cu demnitate și noblețe sufletească, „filosofia bolii”

Spiritualitatea ortodoxă consideră toate aceste pătimiri a fi o formă, nu de „certare”, ci de „cercetare” din partea lui Dumnezeu, nu pedepse, ci dovezi ale iubirii multmilostive a Părintelui Ceresc față de ființa Sa cea mai iubită - omul, o cale privilegiată de redobândire a sănătății sufletești, prin intermediul neputințelor și a bolilor trupești, un adevărat dar și o reală șansă de îndreptare și mântuire, o cale spre sfințenie.

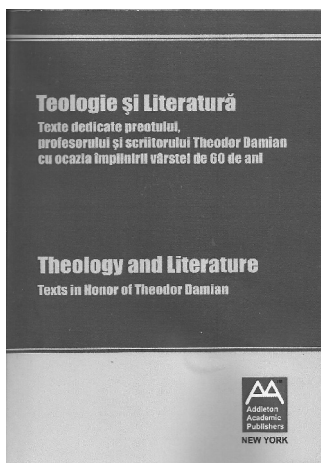
Care este, așadar, adevărata conduită a creștinului, în fața tuturor acestor încercări? Sfântul Isaac Sirul spune că necazurile care nu sunt răbdate, poartă în ele un chin îndoit, în sensul că atunci când nu

înțelegem adevăratul și profundul lor rost duhovnicesc, faptul de a fi niște semnale de alarmă, care ne avertizează asupra unor „defecțiuni” din viața noastră, ce trebuiesc imediat remediate, pentru a nu conduce spre dezastru, suferințele devin mai apăsătoare, mai mari. Sau, cum spune Sfântul Părinte, „răbdarea înjumătățește durerea”, o face mai ușoară și mai lesne de suportat.

De altfel, orice om încercat a observat că atunci când se revoltă împotriva condiției sale, când caută să acuze pentru greșelile personale, nu numai că la durerea trupească sau somatică, își mai adaugă zbucium și suferință sufletească, ci însăși și durerea fizică se intensifică, devine mult mai pronunțată și mai apăsătoare.

Astfel, ceea ce i se cere omului încercat este să nu se revolte și să nu se încrânceneze în suferința lui, ceea ce ar putea conduce la pierderea credinței și a sensului vieții, ci să caute să facă „filosofia bolii”, adică să încerce să se păzească de ea și să îi întârzie prezența și instalarea, printr-un stil cumpătat și echilibrat de viața trupească și sufletească, să caute să identifice cauzele ei și să încerce le elimine, să le pătrundă adâncile înțelesuri și mesaje tainice pe care boala le transmite și să le înțeleagă în mod creștin, ca adevărată cale spre sfințenie.

Prin aceasta, patul de suferință se descoperă a fi un loc al introspecției, al cercetării și aflării eului pierdut, dar, în același timp, un mod de a-L descoperi și a ne apropia de Dumnezeu, Cel pe care l-am ignorat până atunci, iar boala - o adevărată cale spre sfințenie.

EUGEN EVU

Ultimul aur
La Goethe

Departa-n adâncuri
În Apusenii Metaliferi
Înghețat în splendoare
Ultimul aur își reface
Cohortele
Investitorii și parveniții
Înrobirea și blestemul
Cartea vieții așadar a morții
Piramida inversă
Și inteligența rebelă
Memoria stratificată
A zeilor canibali
Și nimeni nimeni nimeni
Apropiata cunoaștere
Din viitor nu și-o va aminti:
Cifranumele din elemente
Codul lui Dumnezeu
Sieși ascuns
: ca să devină
Fiindul

Arborele Matusalem
La Rilke

Undeva în California
Arborele Matusalem
A împlinit numărați
În anii umanului
(din interregn)
Vârsta de 4841 de ani

Iată înfășurat alburnul
Spiralei lumii noastre
Și nimeni nimeni nimeni
Nu cercetează semințele.

Inversând Timpul

Curățirea sau purificarea de patimi la Părintele Dumitru Stăniloae

Părintele Dumitru Stăniloae a fost stâlpul principal al teologiei și spiritualității Ortodoxe a secolului al XX-lea. El este comparabil cu Părinții bisericești din veacurile timpurii, dezvoltând și clarificând teologia și spiritualitatea Ortodoxă pentru omul modern, creștin ortodox sau nu.

Una din operele sale fundamentale este *Ascetica și mistica Bisericii Ortodoxe*. În ea Părintele Stăniloae detaliază urcușul duhovnicesc al credinciosului pe cele trei trepte: curățirea de patimi, iluminarea și desăvârșirea. Aceste trei trepte sunt premergătoare unirii cu Dumnezeu, scopul spiritualității ortodoxe în care credinciosul este implicat pe tot cursul vieții sale.

Pe acest urcuș recomandat de către Biserica Ortodoxă nu toți o apucă: unii încep dar nu ajung la îndumnezeire. Alții nici nu știu de acest drum sfânt, adesea dificil, riscând mântuirea, chiar dacă merg la Biserică în fiecare duminică și de sărbători.

Îndumnezeirea este harul sau energiile divine prin care credincioșii cresc și se dezvoltă spiritual să devină ca Hristos (Efeseni 4, 13) și să se bucure de comuniune intimă cu Tatăl prin Fiul în Duhul Sfânt. Este un proces prin care creștinul ortodox devine tot mai mult ca Dumnezeu. Sfântul Petru vorbește de acest proces când scrie „Că dumnezeiasca Lui putere ne-a dăruit toate cele ce sunt spre viață și evlavie ... să deveniți părtași ai firii celei dumnezeiești” (Petru 2, 1, 3-4). În creație, omul a fost făcut după chipul și asemănarea lui Dumnezeu (Facerea 1, 26). Cu alte cuvinte, umanitatea este prin natură o iconă sau imagine a divinității. Imaginea dumnezeiască este în toată omenirea. Prin păcat, însă, asemănarea cu Dumnezeu a fost desfigurată, urâtă, și noi am căzut.

Când Fiul lui Dumnezeu a asumat umanitatea noastră în pântecul Sfintei Fecioare Maria, procesul reînnoirii noastre în asemănarea cu Dumnezeu a început. Cei ce sunt împreunați cu Hristos prin credință în Sfântul Botez, încep un proces de re-creare, fiind înnoiți în asemănarea lui Dumnezeu (Ioan 1,12). Dumnezeu este astfel scopul uman final. Prin unirea cu Hristos noi devenim prin har ceea ce Dumnezeu este din fire, devenim “fi ai lui Dumnezeu” (Ioan 1, 12).

Divinitatea sa interpenetrează umanitatea noastră. Energiile divine interpenetrează natura umană a lui Hristos. Fiind uniți cu Hristos, natura noastră umană este întrepătrunsă de energiile lui Dumnezeu prin trupul deificat sau îndumnezeit al lui Hristos. Hrăniți de Trupul și Sângele lui Hristos, suntem părtași ai harului lui Dumnezeu, ai puterii Lui, ai dreptății și iubirii Lui și suntem capabili să-L servim și să-L preamărim. Astfel, noi fiind oameni, suntem îndumnezeiți.

Bineînțeles că îndumnezeirea nu se face fără curățirea de patimi într-un proces nesfârșit în viața de aici. Odată cu aceasta se face dobândirea virtuților. Aceasta este prima etapă a desăvârșirii, sau unirii noastre cu Dumnezeu.

Părintele Dumitru Stăniloae desprinde următoarele trăsături ale spiritualității creștine ortodoxe:

1. Starea culminantă a vieții spirituale este o unire a sufletelor cu Dumnezeu, trăită sau experimentată.

2. Această unire se realizează prin lucrarea Duhului Sfânt, dar până la obținerea ei omul este dator cu un îndelungat efort de purificare.

3. Această unire se înfăptuiește atunci când omul a ajuns la asemănarea cu Dumnezeu și ea este totodată cunoaștere și iubire.

4. Efectul acestei uniri constă, între altele, într-o considerabilă intensificare a energiilor spirituale din om, însoțită de multe feluri de harisme.

La starea de desăvârșire și de unire tainică cu Dumnezeu, îndumnezeirea, nu se poate ajunge decât prin îndelungate eforturi sau nevoințe. Altfel acestea nu au scop. Răsăritul unirii tainice cu Dumnezeu începe de mai înainte, în cursul acelor nevoințe. Deci, purificarea creștină cere un șir întreg de străduințe până la dobândirea ei.

Aceste străduințe sunt încorporate de asceza creștină. Asceza, de la grecul „askesis” (atlet) este o viață de lupte, de crucificare a dorințelor cărnii printr-o viață de rugăciune, post și lepădare de sine (Matei 16,24). Prin asceză creștinul ortodox luptă cu ispita păcatului crescând astfel în putere spirituală (Luca 9, 23; Galateni 5, 24). Asceza este “omorârea morții” ca să elibereze firea de sub robia ei, spune Sfântul Maxim Măntuitorul (Quaestiones ad Thalassium 2-61).

Sunt două morți: cea dintâi este produsă de păcat și este moartea firii; cea de a doua este moartea după asemănarea lui Hristos, care este moartea păcatului și a morții produse de el. Aceasta nu este numai ceva de moment, ci este ceva ce trebuie pregătit vreme multă prin mortificare ascetică. Asceza deci este o eliminare treptată a otrăvii care duce firea la

descompunere, la stricăciune. Este, cu alte cuvinte, o eliminare a bolii ce duce firea spre moarte și deci fortificare a firii. Asceza este mortificare de viață-făcătoare, cum îi zice Sfântul Simeon Noul Teolog. Ea este omorârea treptată a păcatului și a tuturor tendințelor spre el.

Asceza întărește slăbiciunea firii umane în lipsa ei de fermitate, în nestatornicia ei. Această nestatornicie este vădită de ușurința cu care este atrasă de plăcere și se depărtează de durere. Voința și judecata ei dreaptă, două dintre elementele esențiale ale firii, își pierd orice putere. Voința nu mai stă în libertatea ei; a ajuns de o slăbiciune spirituală care poartă toate semnele stricăciunii. Omorârea acestei slăbiciuni de moarte strecurată în fire, fortificarea firii prin asceză, a devenit posibilă prin mortificarea și moartea de viață-făcătoare ale lui Iisus Hristos. Puterea dumnezeirii l-a ajutat Lui să biruie iubirea de plăcere și frica de moarte a firii Lui omenești, să o facă, așadar, fermă. Iar legătura tainică dintre Hristos și om, devenind printr-o credință vie și lucrătoare o legătură tot mai efectivă, face ca forța redobândită de firea Lui omenească să se comunice și firii celorlalți oameni ce cred în El, ei aflându-se potențial în această legătură tainică din orice ipostas omenesc cu firea omenească din Ipostasul Lui divino-uman.

În eforturile noastre de asceză este prezentă și forța din firea omenească a lui Hristos. Legătura potențială cu Hristos ni se face efectivă prin credința în El și forța Lui devine forța noastră. De aceea, asceza noastră este o moarte treptată cu Hristos, ca desfășurare de putere, o moarte a omului vechi (Efeseni 4, 22), o prelungire prin voință a Botezului. Este o mortificare eroică cu Hristos și în Hristos. Noi suntem uniți cu Hristos încă înainte de starea culminantă a unirii tainice cu El, încă în actul prelungit al mortificării noastre. Nu numai că înviem cu Hristos, ci și murim cu El, sau, nu înviem cu Hristos dacă nu și murim cu El mai întâi (Romani 6, 4-8).

Suntem îngropați cu El prin Botez. Prin aceasta suntem ridicați cu El să participăm la viața Lui de înviere: amândouă, o viață de credință și o înviere de trup cu El în Împărăția veșnică. Credința menține unirea cu Hristos ca o realitate vie și dinamică. Sfântul Botez este o unire reală cu moartea lui Hristos, pentru că Duhul Sfânt unește realitatea de a fi cufundat în apă cu realitatea lui Hristos mergând la Cruce și mormânt. Noi nu am murit în carnea noastră cu Hristos pe Cruce, nici natura noastră umană n-a murit. Întru „asemănarea învierii Lui” este viața nouă primită în Botez.

Omul vechi (Romani 6, Efeseni 4, 22) nu se referă la natura umană, ci la puterea păcatului în natura umană; trupul păcatului se referă la eul întreg, trup și suflet, sub legea păcatului și a morții. Așa este păcatul răstignit cu El, nu un fel de „natură păcătoasă”. Noi și natura umană nu suntem distruși ci păcatul este. Nu numai că suntem morți păcatului, ci păcatul este mort în noi. Legea păcatului este complet învinsă și noi nu mai suntem slugile lui.

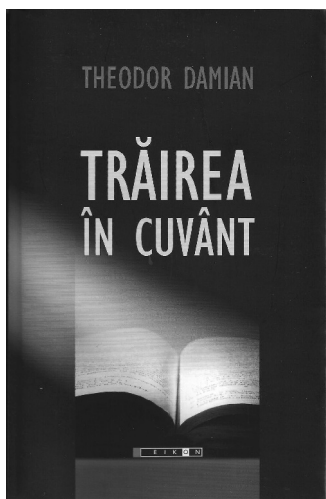
Așa cum trupul firii, odată mort, nu răspunde împrejurimilor, așa și noi care murim cu Hristos în Botez nu trebuie să răspundem la legea păcatului. În unirea noastră cu Hristos prin Sfântul Botez, noi suntem morți păcatului și vii cu Dumnezeu. Tirania patimilor păcătoase nu mai este dominantă în noi. Trebuie să fim atenți, să fim liberi de păcat rămânând morți către el.

Legea păcatului (Romani 7, 25; 8,2) este puterea patimilor păcătoase în natura noastră umană. Patimile sunt poftă umane – cum ar fi foamea, pofta de plăcere și dorința sexuală – care devin o sursă de păcat când nu sunt controlate și îndreptate prin submiterea la voința lui Dumnezeu (Romani 1, 26; Galateni 5, 24; Coloseni 3,5). Deci patimile în ele însele sunt naturale, păcătoasa exagerare nu. Patimile fizice sunt în particular puternice. Ele ajută nenaturala dominație a trupului peste suflet. Uneori patimile trupești domină voința. Legea păcatului cuplată cu legea lui Moisi (Romani 2, 12-13) crează război intens între păcat și dreptate. Numai harul lui Dumnezeu poate aduce victorie pentru dreptate. În contrast, legea Duhului (Romani 8,2) este numită de asemenea „legea lui Hristos” (Galateni 6,2) și „legea libertății” (Iacov 1, 25; 2, 12). Este viața și puterea Duhului Sfânt activă în cei ce prin credință în Hristos trăiesc harul Botezului la maxim. Aceasta face ca dreptatea lui Dumnezeu, câștigată prin credință, să fie reală în viața lor. Cuplată cu legea credinței (Romani 3, 27) legea Duhului învinge legea păcatului și împlinește legea naturală (Romani 2, 14-15) și legea lui Moisi, orientează ființa lăuntrică spre Dumnezeu și restaurează puterea duhului peste carne, sufletul peste trup.

Hristos, sălășluit în noi de la Botez, conduce cu putere nu numai străduința noastră după împodobirea cu virtuți, deci nu numai lucrarea pozitivă de fortificare prin voință a omului nou în Hristos (Efeseni 4, 24), dar El nu crește și nu se întinde în noi decât pe măsură ce cedează și se micșorează omul vechi. Hristos, ca izvor de putere ce susține strădania ascezei, este forța, este ființa atât a virtuții, ca latură pozitivă a ascezei, cât și a luptei împotriva omului vechi, a păcatului.

Dacă primim necazurile ce ne vin din providența lui Dumnezeu pentru purificarea noastră de păcate, aceasta se face treptat; dacă ne revoltăm, ne înfundăm și mai mult în păcat. Hristos este cel ce ne dă puterea de a răbda, de a suferi necazurile. În acest sens, El participă împreună cu noi, îngropându-se într-o chenoză, într-o moarte pe care o repetă, în viața fiecăruia dintre noi. Este moartea care, în același timp, este o înălțare.

În prima treaptă a urcușului duhovnicesc, începătorul trebuie să se străduiască a se deprinde în virtuți ca acestea: credința, frica de Dumnezeu, răbdarea, nădejdea, nepățimirea, iubirea. Acestea pot fi de asemenea considerate ca trepte ale vieții spirituale. Virtuțile combat patimile și astfel slujesc indirect spiritului, constituind o treaptă către țelul din urmă care este unirea și cunoașterea lui Dumnezeu prin iubire. Urcușul duhovnicesc, chiar dacă duce pe cineva până la imediata apropiere de Dumnezeu în cer, este un urcuș înlăuntrul Bisericii, pe treptele spirituale din Biserica de pe pământ, și pe cele din Biserica din cer. Nu există altă scară spre Dumnezeu decât prin lăuntru Bisericii. De-a lungul acestei scări se întinde plin de atracție harul lui Hristos, puterea lui Hristos. El este „calea” (Ioan 14, 6) iar la capătul de sus al acestei scări, ca vârf al întregii ierarhii, se află Hristos.

Viața

*Săpa în trupul meu ca într-un șantier omul
al cărui nume nu i l-am rostit până la capăt –*

*era sălbatic ca o bucată de lemn înmugurind în mobila din sufragerie,
singurele lui bucurii erau tristețile mele,
se juca în trupul meu ca într-un parc de distracții,
creștea ca volbura pe stâlpzii de înaltă tensiune,
era vesel ca sângele bărbatului în care intra alcoolul să cânte
fericit ca nebunul în curtea spitalului
din care nu va ieși niciodată sănătos,*

*era alb ca siberia,
flămând ca lupii ei,
ascuțit ca stiletele cu care tăiau porcii până se înroșea cerul
istovit în obrajii mei sub care se ascundea –,*

*omul al cărui nume nu i l-am rostit până la capăt
se făcea din ce în ce mai mic,
nu avea chef să se privească în mine,
de la sfârc până la pahar,
gura lui n-a băut mai mult de două cuvinte
și a fost atât de mult,
își făcea mereu de lucru în altă parte,
numai acolo unde trebuia, nu,
acolo era absent ca în somn când în loc de vise
trăia realități din care nu putea ieși întreg,*

*mă credea fericit ca el,
sănătos ca el,
plin de viață ca el,
tonic ca el,
iubit ca el,
mă credea, nu umbra lui, ci chiar trupul lui
pe care-l îngrijea așa cum îngrijești o boală într-un trup terminat,
mă uita în grija oricui,*

*se lăfăia în altă parte,
într-o mie de paturi cu o mie de femei,
dar niciodată nu m-a lăsat singur în pielea lui,
nici atunci când o pune la zvântat în privirile mele
reci ca vânturile din Hyperboreea,
nici când o împacheta și o lăsa în sipețe ca pe o cuvertură plină de molii,
omul al cărui nume nu s-a lăsat rostit încă până la capăt.*

MARCEL MIRON

Învierea de la Mănăstirea Neamțului

*pașii noștri plecați
peste orizonturile speranței
acolo ne-am cufundat în Inviere
până la glezne
până la genunchi
până la coapse
până la subsori
ne-a mai rămas în lumea aceasta capul
ca să ne recunoaștem
urechile să auzim trâmbița îngerului
și gura să preguste
izvorul ce picură din steiul de piatră
al Golgotei
ca iară și iară
să mărturisim
ca cei dintâi întru această rostire
“Hristos a înviat”.*

În vizită la Galeria
RIVAA
“Insula artiștilor
independenți”

Imagini din expoziția
de pictură a lui
Valeriu Boborelu,
deschisă la Galeria
RIVAA din
Roosevelt Island,
New York (oferite de
M.N. Rusu).

M.N.RUSU

Eminescu - vizionarul

Cum va fi primit Unirea Principatelor “băietul” de 9 ani care avea să ajungă marele nostru poet național, va rămâne pentru istoria literară o “enigmă nesplicată”. Putem însă presupune că mult-visatul eveniment istoric al românilor dintotdeauna și de pretutindeni n-a trecut neobservat și neînregistrat de conștiința lui Eminescu, fie că “băietul” se afla la Ipothești, fie că se afla la școala lui Aron Pumnul din Cernăuți.

Oricâte păduri natale ar fi cutreierat el în adolescență, oricât de nestatornic și de visător ar fi fost el din fire, unirea Moldovei cu Muntenia l-a coborât pe poet din imperiul posibilității în imperiul realității, din spațiul limitat al viselor între hotarele cu ape și munți ale pământului românesc. Cu alte cuvinte, poveștile istorice auzite în și pe vatra satului, ori citite în bucoavnele școlilor, s-au transformat într-o realitate istorică obiectivă. Au primit identitate fizică și geografică.

Dintr-un punct de vedere tipologic, moldoveanul Eminescu devine munteanul cu același nume, nu printr-un simplu transfer de la Iași la București, ci printr-o secretă chimie genetică. Eminescu cugetă și simte ca un ardelean supus tuturor vicisitudinilor istoriei. El pre-simte că istoria spiritului cultural românesc - atât de comentată mai târziu de Iorga- se află păstrată mai mult și mai curat - în ciuda tuturor opreliștelor de tot felul - între sau dincolo de Carpați. Să nu uităm, apoi că rebotezarea onomastică a poetului a fost îndeplinită de un mare cărturar ardelean, de un gazetar și modelator de conștiință românească. L-am numit pe Iosif Vulcan.

Tânăr fiind, Eminescu realizează că geografia românească este prezentă, deopotrivă, în paginile istoriei și în limbă: că istoria nescrisă a națiunii se află consemnată în limba națională; că ea este prima și indivizibila formă de unitate și de unire a românilor, mai puternică decât orice vremelnice fruntarii și relicve imperiale, locale sau provinciale; limba este “fără de hotare” sau din “hotară în hotară”. Astfel, recitind cu atenție versurile lui Eminescu, putem observa cum acesta iese de sub “imperiul” geografiei locale. În mod concret, Eminescu trece pragul care mai desparte Principatele Unite de țara “mândră și bogată” a

Transilvaniei, la propriu și figurat. El reiterează pasul unificator al voievozilor cu stea în frunte. El reface, într-un timp biografic foarte scurt, destinul corifeilor națiunii române în căutarea conștiinței de sine, de la Dosoftei al Școala Ardeleană din Budapesta.

Trecând deci “codrii de aramă”, Eminescu intră în Transilvania străbătând-o de la un capăt la altul. El este atras de glasul de tribun al clopotului de la Blaj, de vorbirea de candelă și de zgomotul de arme din cărțile aflate aici, dar tipărite la Râmnic, la Brașov, Neamț, Sibiu, București, Târgoviște, Buzău, Viena ori Buda, de către marii bărbați ai Școlii latine, ai revoluției conduse de Tudor Vladimirescu sau al Republicii profețite de Bălcescu.

El a redescoperit și a ridicat la randul de lege a creației faptul că istoria poporului român, unitatea și rezistența sa spirituală și etnografică sunt structurate în folclor, în cărțile de ritual și de înțelepciune, în vocabularul ca un “fagure de miere” al acestora.

Marcat pretimpuriu de sentimentul istoric al Unirii Principatelor, Eminescu face dovada clarvăzătoare că sinteza și unitatea, existente în toate domeniile vieții noastre materiale și spirituale, constituie una din trăsăturile și modalitățile fundamentale de afirmare a specificului românesc, că atunci când vocația sintezei și a creativității atotcuprinzătoare poate mișca sufletele și generațiile, ea se transformă dintr-un act cultural într-un act politic. Unitatea acestora a primit și primește în permanență numele lui Eminescu, omul total al sufletului românesc.

Spre șipotele-albastre

*Al cui păcat să iau asupra mea
Că e-nmulțită noaptea-n jurul meu, și luna
Acestui cer lucește ca minciuna
Și că-i ascunsă-n bolți fiece stea -
Al cui păcat să iau asupra mea?*

*Prin ce credințe aprige-s trecut,
Gândind că noaptea îmi va face bine,
Că noaptea nu-mi va fi oricum rușine
Că mai trăiesc și chiar că m-am născut -
Prin ce credințe aprige-am trecut?*

*Dar noaptea sunt mai mult clarvăzător,
Lumina-n carnea mea nicipând nu moare,
Ea arde c-o văpaie de dogoare
Ce fulgeră pe chipul tuturor,
Căci noaptea sunt mai mult clarvăzător.*

*Noaptea speranța-mi e mai trează-n trup
Și așteptarea-mi e mai dureroasă,
Căci naște floarea teiului amiază,
Din aurul ei sfânt să mă înfrupt, -
Noaptea speranța e mai trează-n trup.*

*Mă smulg spre zi din noapte ca din lanț,
Cu văzu-atât de-nfometat de soare
Și gura-n care arde-o întrebare
Spre șipotele-albastre mi-o înalț -
Mă smulg spre zi din noapte ca din lanț...*

Al cui păcat să iau asupra mea?

Proorocii

*Mușcăm din pâinea singurățăților moastre
Sub cer risipiți, la vreo răscruce,
Sub și mai tristele astre -
Nu tuturor profeților
Li-i dat să moară pe cruce!*

*“Toți orbii sunt copiii lui Homer!” - departe
În ani demult am scris, simțind blestemul
Ce ne apropie mai mult de moarte,
Pe noi ce-nnoptăm sub stele cu poemul,*

*Cu cântecul nescris până la capăt
Și-ncă ascuns, în sfântă nerostire
Și nestrivit, ne-nghesuit să-ncapă
La mese, mari, ucis în prețuire...*

*E speranță-a focului sub neguri
Și laude deșarte. Și se naște
Răscoală mare-n sânge către ceasul
Când mielu-i fulgul alb topit de Paște...*

*Și-astfel mușcăm din pâinea-nsingurării
Prin multele singurățați de gheață,
Ne-o presurăm cu-amara sare-a mării
Și rouă-mprospătată-n dimineață -*

*Ea spre destinul cel sortit ne duce
Unde doar jalea-și picură-nserarea...
Nu toți proorocii mor cuminți pe cruce -
Nu-ntotdeauna-i Domnul, cu-ndurarea...*

RADU TUDORAN (1910-1992) *

Deceniile omului

1917

După o atât de îndelungată lipsă, avem zahăr în casă, pe neașteptate și mai mult decât se visează. De la începutul războiului, o linguriță de miere ne-a îndulcit ceaiul de dimineață, nu în toate diminețile, ci numai în cele norocoase.

Un soldat ungar, dintr-o coloană aflată în drum spre munte, ne-a vândut, nu știu pe ce bani, un sac cu zahăr. Ne place să spunem, și repetăm ori de câte ori se poate și oricui aude, prieteni, vecini sau chiar străini în drum pe la poartă: “Avem un sac cu zahăr!” Este triumful nostru, al copiilor, într-un război făcut de oamenii mari, fără știrea și peste înțelegerea noastră. Avem un sac cu zahăr!

De fapt, este doar o desagă. A fost pusă pe masă și după ce ne-am strâns cu toții în jur i s-au desfăcut baierile sub privirile noastre halucinate. Zahăr tos, cam gălbui și amestecat cu praf de tutun...

De trei seri stăm în jurul mesei, oameni mari și copii, toate sufețele din casă și alegând fir cu fir, punem zahărul de o parte, tutunul de alta.

Gazul din lampă îmi aduce aminte cum au ars rafinările, în 1916. De anul nou o să avem baclavale, pe saturete.

Poate că soldatul care ne-a vândut zahărul nu a vrut nici să se răzbune, nici să ne păcălească, poate așa îl primise – în timp de război nu faci nazuri; poate în desagă fusese tutun, și nu și-a dat seama când a pus zahărul. S-ar putea ca în trecători, dacă o fi vreo încăierare, să-l împuște – cum să-l mai blestem?! – e mai mare păcatul! și chiar dacă ar scăpa teafăr, el n-are nimic, iar noi avem zahăr.

* Text în manuscris comunicat de M.N.Rusu

Din cauza molimii școala e închisă de două luni, și noi, școlarii, am rămas izolați, unii în dormitoare, alții prin clase, unde s-au adus paturi. Am scăpat neatins de această scarlatină medievală dar (cuvânt nedescifrabil) închisoarea, laolaltă cu toți, fără să știm când o să se termine. Aud că n-o să ne dea drumul acasă de vacanța Crăciunului.

Cercetând peisajul de la fereastra dormitorului, am descoperit o ciudățenie. Desigur că aș fi descoperit-o mai demult, din primul an de școală, dacă aș fi avut timp să privesc pe fereastra dormitorului; în dormitor intrăm la orele de somn, iar în restul zilei nimeni n-are voie să mai pună piciorul pe acolo.

Cum a nins frumușel acum câteva zile, peisajul e alb până în zarea zărilor, unde se învinețește și se subție. O dâră neagră aburitoare, urcă din vale, de la uzină, către pavilionul unde sunt sălile de curs; la un punct, linia se bifurcă, pornind spre sala de mese; din această nouă linie, altă ramificație vine spre dormitoare...

Indată ne-am alcătuit echipa și am început explorările. Nu, n-am plecat acasă, dar vacanța petrecută în școală a fost palpitantă ca o călătorie în ținuturi necunoscute omului. Din câte guri de vizitare avea rețeaua de tuneluri, am ales-o pe cea ascunsă într-un boschet, la marginea parcului, ca să nu ne vadă nimeni plecările. Prin galerii destul de înalte ca să poți merge în picioare, trec țevile de calorifer, ducând aburi sub presiune, de la uzină către toate pavilioanele școlii. Căldura circulând pe coridoarele subterane făcea să se topească zăpada deasupra și datorită acestui fenomen, acestei scăpări din vedere, secretul s-a dezvăluit în mai puțin de o oră.

Pe Fricosul l-am luat numai fiindcă avea lanternă electrică. Într-o săptămână străbătusem toată rețeaua să-i stabilim topografia, folosindu-ne de busolă, pentru orientare, iar distanțele măsurându-le cu piciorul. Nu auzeam pașii noștri, în schimb câteodată, îi distingeam pe ai celor care se mișcau sus, în lumea de afară. Atunci Fricosul începea să tremure și să ne amenințe că se duce să spună, ca să nu ia notă rea la purtare.

Când ai cunoscut o față a lumii și știi că ea are două fețe, e tulburător s-o găsești și pe a doua. Mi se pare că în iarna aceea am trăit de două ori cât restul omenirii.

În seara dinaintea anului nou, am ajuns la ținta finală, reperată de mult, pe sus, la lumină; ridicând capacul de fontă, la capătul tunelului

"Ate! copiii zahăr!"

1967

Sunt obsedit, gândurile mi s-au
impusorat pe arii incontruibile.
Sunt aici bine avarul decit
deelcele. ~~De~~ După ce am re-
sciv utomul rind, am re-
cobor la prăvălie pe câmpu
me bilograme ale zahăr, mamei
asa, din nostalgia.

de ~~de~~ nu am o jumătate
me mai fumez și încă sunt
trist: am pierdut pictorul
cel mi ~~mi~~
vechi, ~~și~~ ~~nu~~ ~~mi~~ ~~fac~~
~~rimeni glume~~ ~~rele~~ ~~și~~ ~~tot~~-
~~deodată~~ ~~pictorul~~ ~~și~~ ~~mi~~ ~~de-~~
rotat și mi bun.

Lada Todoran

și urcând scara de fier, ne-am pomenit în magazia de alimente a școlii. Pe podea zăceau, grămadă, saci de zahăr; în fascicolul pieziș al lanternei păreau cât un munte, mai mult zahăr decât ți-ai închipui că există în toată lumea.

Fricosul a început să tremure, și ne-a amenințat, cu gura încleștată: Să nu luați, că vă spun!

Apoi a căzut pe dușumele, cuprins de spasmuri. L-am apucat de degetul mic de la mână, ca să-și vină în fire. Nu era un moralist, ci suferea de epilepsie. În acea noapte de anul nou zahărul a rămas neatins, demoralizant și inutil.

1938

Se vorbește de un alt război în lume, că o să vină curând; săpunul s-a scumpit; zahărul încă nu, și se găsește din belșug.

În ultima zi a anului mi-am vândut paltonul; am rămas cu fulgarinul de împrumut; noroc că nu e prea frig! Până acum am tot coborât. Sper că de aici înainte să urc. Am cumpărat zahăr, ceai și biscuiți. Voi avea douăzeci și nouă de ani, peste două luni.

1947

Se sfârșește anul, e miezul iernii, dar n-au început să curgă sloiuri pe Dunăre. Am fost în port astăseară, printr-o inspirație bună. Am găsit, la marinarii de pe vaporul unguresc, cinci kilograme de zahăr și douăzeci de pachete de țigări "Old Gold". Am să păstrez doar un kilogram de zahăr; restul, am să-l dăruiesc de anul nou – ar fi prea mult pentru mine. Țigările însă am să le păstrez pe toate; și-așa sunt prea puține.

N-am mers nicăieri de revelion; am stat pe întuneric la gura sobiei, fumând, meditănd, gândindu-mă la simetria deceniilor noastre, la soldatul ungar din copilărie, la marinarii unguri de astăzi – la zahăr, și la tutun.

1957

Reclame luminoase pe stradă: "Dați copiilor zahăr!"

1967

Sunt obosit, gândurile mi s-au împrăștiat pe arii incontrollable. Simt mai bine amarul decât dulcele. După ce am să scriu ultimul rând, am să cobor la prăvălie să cumpăr un kilogram de zahăr, numai așa, din nostalgie.

De un an și jumătate nu mai fumez și încă sunt trist: am pierdut prietenul cel mai vechi, tot mai devotat și mai bun.

Eroul

Războiul continua cu înverșunare pe Frontul din Est. Veștile proaste veneau de peste tot. Nici cele de acasă, de la el din sat, nu erau prea grozave. Iar ale de prin lume, adică de pe la Craiova, ce treabă să aibă el cu Berlinul și Moscova, vai de mama lor. A auzit el de orașe din astea, dar nici măcar la București nu a ajuns vreodată. Îi place să lenevească la marginea pădurii de salcâmi și să privească cerul. Nevasta tot îl bombăne și zice că e leneș, dar mama soacră îi place de el că e tăcut și nu prea bea. Răposatu tata socru le trăgea tare la măsea. De la asta i s-a și tras. Și fuma ca un turc. N-a văzut nici un turc cum fumează, dar așa vine vorba. Femeile se cam tem de chestii din astea. Erou de război din Războiul cel Mare. Așa s-au pricopsit ei și cu ceva pământ. Acum e și al lui, zestrea nevastii, Florica. Ea duce casa și are grijă de copii. El face de toate, îi place să robotească, nu se dă în lături de la nimic. Dar nu-i place să se bată cu pumnii în piept. Că e muncitor, harnic și om gospodar. E așa cum e și basta. E un om simplu, nu moare de foame, dar nici nu face moarte de om pentru doi saci de porumb. O să încerce să pună și pepeni. Nu e multă muncă pentru ei, dar e balamuc până îi dai. Ce rost are să te dai peste cap dacă nu te doare capul? Nici pe front situația nu era mai grozavă. După Stalingrad totul a fost dat peste cap. Vorba vine, a fost mult mai rău. Au luat-o nemții pe coajă, nici la români nu le-a mers mai bine. Iar bucuria Mareșalului că a trecut Prutul și a eliberat Basarabia nu mai încălzea pe nimeni. Nici de mâncare nu prea mai aveau, chiar dacă mai făceau pierdut câte un porc unguresc din vagoanele nemților. Erau și ei înghesuți, vârâți mereu între două regimente nemțești, ca să nu se rupă frontul în dreptul lor. Și cu italienii la fel era, ai dracu nemți, numai în ei aveau încredere. Atunci de ce i-a tot dus și pe amărății de români și pe italienii aștia la mama dracului de casele lor? La Cotul Donului a fost prăpăd, ce mai. Care a murit, a murit, care a scăpat, a scăpat. Nu e pe alese, cum se nimerește. Poate n-o mai dura mult războiul. Nu mai sunt nici vite, nici cai, de mâncare și țigări ce să mai vorbim, oamenii mor ca proștii. Deștepții în patul lor la căldurică.

Unii cu decorație, alții fără.

Așa.

Acum e liniște. Nu se vede mare lucru în jur când stai în tranșee. Mai o pasăre, mai un nor. Și în pușcărie o fi la fel, Ptiu, ferească

Dumnezeu. Sau ca duminica în pat. Florica se duce să dea mâncare la animale. El mai șade nițel. Nici în biserică nu-i rău. Stai și te rogi, ascultă pe preot cum le tot zice, și te rogi și apoi vezi ce se mai întâmplă. Lui îi place la marginea pădurii. Are locul lui acolo, de când era băietan și mergea cu vitele la păscut. Nu aveau multe. Câteva vite și câteva capre. Vin gândurile peste tine. Oriunde te-ai afla. Când vin, vin. Alteori pleacă. Și nu mai vine nimic.

Stă în tranșee și fumează. Nu se știe exact ora atacului. Știe doar că vor trebui să atace ca să iasă din încercuire. Rușii îi toacă cu katiușele, nemții nu le mai dau nici un sprijin de artilerie, muniție puțină, toamna se încheie prost pentru el. Tocmai a primit o scrisoare că băiatul cel mic, Iliuță, o să înceapă școala. Oare cum mai arată, o fi crescut, nu l-a mai văzut de un an. Copiii cresc repede, mama ei de viață! Doamne ajută, ce poți să spui mai mult, dacă scapă întreg o să dea și el acatiste la Mănăstirea Bistrița și niște bani pentru pictura bisericii. Poate să aranjeze și o slujbă cu Popa Tănase pentru frati-su, a murit anul trecut la Odesa. N-au mai găsit nimic din el. Mama ei de viață. Vine, vine încet, apoi o ia la goană și până se te obișnuiești cu gospodăria. Cu muierea și copiii s-a și dus. Pfff.

Lui nu-i place să se grăbească. La ce bun? Trage un scuipat cu năduf în pamântul uscat. Bine că nu plouă. Altă belea pe timp de război. Când e pace e bine. Se face porumbul și toată lumea râde. Toamna se numără bobocii și încep nunțile. Dacă te mulțumești cu puțin, se poate trăi și în România. Nu era nici cald, nici frig. Stă în tranșee alături de ceilalți camarazi și așteaptă semnalul. Două rachete albe și una roșie, la interval de 20 de secunde. Domn sergent e din Filiași. Domnul Căpitan din Craiova. Sergentul e aspru, mereu zbiară la ei. Domnul căpitan are mai multă minte. D-aia e căpitan. Poate ajunge și colonel sau mai știi, general. El nu poate ajunge. N-are școală. Dar erou ar putea ajunge, de ce nu? Îi surâde ideea. Cine dracu mai stă să numere secundele când trebuie să o iei la fugă înainte, să te ferești de gloanțe, să bagi baioneta în vreun prost care stă în fața ta, să te arunci în vreo groapă dacă începe vreun bombardament de aviație. Să nu calci pe o mină ca un prost. Frunzele copacilor au început deja să se înroșească, e frumos pe lumea asta când stai degeaba. Cum treci de Sf. Marie deja vara s-a dus. Toamna e frumoasă oriunde. Pe front nimic nu e frumos. Clipe răzlețe și atât. Mereu il boscorodește nevasta că nu face mai nimic, că nu se descurcă și el ca cei din jur. Dă mereu exemplu pe alde Purcaru. Țsta cum poate?, strigă și Florica și mama soacră când îți este lumea mai dragă. Își aprinde

o țigară, mai are juma de pachet, pe urmă, Dumnezeu cu mila, de unde țigări dacă mori sau dacă e să cazi, Doamne ferește, prizonier? Mai bine mort decât prizonier la ruși, puah, a auzit și el destule de câte blestemații știu să facă rușii ăștia. Comuniști fără frică de Dumnezeu, măcar de i-ar bate odată Hitler Adolf, neamțu ăsta cu mutra aia de brânzar din zona Sibiului și să-i termine cu totul. Stă și fumează în tranșee. Liniște. E bine, nu se aude mai nimic, câte unul mai tușește, se aud șoapte, mai trage câte unul o bășină. Fasole, fasole și fasole. I s-a acrit. Nu are de ales. Mâncare proastă, de unde carne sau brânză sau roșii cum îi place lui să mănânce cu pâine. Doarme pe apucate. Pe unde și când apucă. E război. Nimic nu e la loul lui. Țigara e bună. Când o ai. Când n-ai, e jale mare. N-o să mai rădă de țiganii care iau mucuri de pe stradă. A văzut și în gară la Slatina, și la Craiova. Când a fost după oarece acte. Țigări *Plugar*. Și tata fumează, tot *Plugar* și bunicu, toți plugarii din familie fumează *Plugar*. Domnul învățător Ardeleanu fuma *Mărășești*. De Ada Kaleh, bune țigări fac turcaleții de acolo. Când dracu o începe atacul, i se face cam somn, e obosit, toți sunt obosiți. N-au de ales. Ce să faci când nu ai ce să faci și trebuie să faci ceva? Nimic. Nu faci nimic. Aștepti să vezi ce se întâmplă. El a adormit sprijinit în patul *ZB*-ului. Ce grele sunt și puștile astea. Mai ai și grija lor! Ai uitat pușca pe undeva, ai belit-o. N-a auzit nimic, n-a văzut nimic, a adormit. și a dormit. Nu a auzit nimic din ce s-a întâmplat în jurul lui. S-a chircit și acolo a rămas. Una cu pământul. Când s-a trezit era deja noapte. Fum și frig, ardea mocnit câte ceva, întuneric, încotr-o s-o iei, cer fără lună când urlă lupii și latră câinii a jale și moarte. A avut noroc. Cum necum, nici nu știa bine încotr-o s-o ia, ce hartă, ce puncte de reper, ce căprar care să zbiere la tine ordine pe care le ai de executat.

Culcat soldat! Drepti!

Culcat soldat Drepti!

Ce ai dracu sunt și gradații ăștia!

A nimerit printre liniile frontului, nici el nu știe bine unde ce și cum la românii lui. Bucuria lui. Jale mare, altfel.

Din tot plutonul lui n-a scăpat decât el.

Restul? Nu se știe. A zis că a plecat la atac și apoi a căzut de la suflul unui proiectil de artilerie. Și a arătat cum a căzut la pământ. Are și o rană la mână.

Restul? Morți.

Nici măcar un rănit? Nu.

Căzuți la datorie.

Cum, necum faptul că a rămas în viață a fost apreciat. L-au citat prin ordin de front și decorat cu medalia „Pentru Țară, pentru Rege.”

Și i-au dat trei zile de permisie. În sat a fost întâmpinat ca un erou. Prima dată în viață când a simțit și el că e cineva. La școală nu a prea învățat bine, patru clase, ce dracu să înveți când toată ziua faci treabă prin gospodărie. Abia dacă poate să semneze, de citit, greu, pe silabe. Și nici mai târziu n-a avut parte de vorbe bune. Florica voia să se mărite să nu-i treacă vremea, n-a fost nevoie de prea multe gingășii. Au trecut anii și acum avea un sentiment aparte, prima dată când nu l-a mai boscorodit nimeni. Și toată lumea era bucuroasă să dea mâna cu el. Un bărbat de ispravă al satului, ce mai. Și a dormit în pat cu Florica lui fără să-l mai deranjeze unul, altul.

Iliuță a stat toată ziua și noaptea cu măsă-mare. Un erou rămâne apreciat orice s-ar întâmpla. Până la sfârșitul războiului a stat ascuns într-o șură din spatele casei. Ploaie, frig, ger, nimic, a stat ascuns. Greu, greu de tot să te ferești să nu te vadă lumea. Ce viață mai e și asta? Parcă stă cineva să te întrebe. Nu știa nimeni de el, au zis că e plecat pe front. Doar Florica știa și aducea de mâncare în crucea nopții. Ea a decis că așa e mai bine. Are nevoie de bărbat, nu de decorații. Nu l-a mai lăsat să plece pe front. N-a știut nimeni, nu l-a văzut nimeni. Ieșea doar nopțile să facă doi trei pași în aerul rece și să fumeze. Palmat, nu care cumva să-l vadă cineva. Nu l-a văzut nici mama soacră, nici Vasile a lu Toader, ajuns milițian în locul lui nea Paraschiv, jandarmul. Pe cine să intereseze existența lui ?

Marin Hinoveanu. Ceva neamuri pe la Vânu Mare. Altele pe la Vânjuleț și Calafat. Nu prea avea treabă cu ele. Singur la părinți. Dezertor, nedezertor l-a prins sfârșitul războiului în viață. Iliuță deja împlinea opt ani și mergea la școală. Apoi a ieșit și el din ascunzătoare, a bălmăjit ceva că a pierdut oarece acte, că mai nu știe ce, a dus și două găini și trei sticle de țuică la comisariatul militar, a dat și de un neam acolo, a înviat din nou . Cu acte. Florica lui era mândră că n-a rămas văduvă. Așa a a ajuns Marin la colectiv. Viața a mers înainte, comuniști, necomuniști, asta a fost. Ce să mai socotești acum? Și nu se mai știe ce s-a întâmplat cu el. Dar nimeni nu-i putea scoate din cap că a fost și el măcar o dată-n viață, un erou.

Se pare că a murit în 1953, în vara de după moartea lui Stalin. Incepuse secerișul și l-a călcat un tractor.

Adormise în lanul de grâu. Recolta în anul ăla chiar a fost bună. Pe Iliuță l-au făcut pionier anul următor.

MARIANA FLOAREA. Absolventă a Liceului *Moise Nicoară* din Arad. Licențiată a Facultății de Medicină Generală a Universității de Medicină și Farmacie *Iuliu Hațieganu* din Cluj-Napoca. Doctor în științe medicale. Trăiește în Cluj-Napoca. Membru al Cenaclului literar Victor Papilian Cluj Napoca. Membru al Societății Medicilor Scriitori și Publiciști din România.

Colaborează cu poeme și eseuri la revistele: *Steaua*, *Gândirea* (serie nouă Sibiu), *Tribuna*, *Cetatea culturală*, Cluj-Napoca, *Clipa cea repede*, *Viața medicală*, *Fântâna din Kos*, București, *Lumină lină*, New York., *Vatra veche* Tg. Mureș.

A publicat în anul 2000 volumul de versuri *Rana din privire*, Editura *Paralela 45*, Pitești, 2000, prefață de Irina Petraș și *In brațele ceții*, Editura *Paralela 45*, 2011, prefață Dan Damaschin.

Este prezentă în mai multe antologii: *Chemarea amintirii*, Ed. Pro-Vita, Cluj-Napoca, 2004; *Dicționarul Medicilor Scriitori și Publiciști din România*, Ed. Viața Medicală, Românească, București, 2001, *Vasile Sav in memoriam*, Ed. Casa Cărții de știință, Cluj Napoca 2010., *Ceara stinselor tăceri*, Editura Napoca Star, Cluj-Napoca 2010, *Theology and Literature, texts in Honor of Theodor Damian*, Editura Addleton Academic Publishers New York. Referințe critice: M.N.Rusu, Theodor Damian, Irina Petraș, Dan Damaschin, Alex. Trifan.

Vocea

și vocea ta
scăzutul rug
din care mici scânteii
se sting
și rând pe rând
iar se aprind
ca licărul plâpând ce ești
din amintirile
trecând
cu noaptea
pe-o uitată stradă

ca vrabia,
lăsând așa,
o urmă mică în zăpadă...

Ca amintirea care ești
ca zorii din golite cești
când vocea ta
în părul meu
bolborosea
păreri de rău.

Seara

*Ingropată-n
chihlambarul serii-un cărăbuș
adormit.*

*Spiridușii și clovnii din tine
m-au trezit...*

*Spiridușii și clovnii din tine
au dansat,
au visat...*

*Sub zăpezi,
muguri sfioși
și un tropot jucăuș
de iezi.*

*Seara e-o iarnă
uitată-ntr-un crâng...*

*Spiridușii și clovnii din tine-s
ai mei
și plâng.*

Tu taci, surâzi, te-ndepărtezi...

*Tu taci, surâzi, te-ndepărtezi ușor
pe-alei de tot streine mie
mai prefăcând
tăcerile în scrum
mai pălpâind
șerpuitorul drum
pierzându-se-n copilărie*

Tu taci, surâzi, te-ndepărtezi...

*Apoi,
stingher, uituc, amar
ca fumul ce se iscă prin livezi*

*pierzându-mă și eu de mine
parc-as aș pleca,*

*dar nu mă-ndur
câtă uitare-i împrejur,*

*dacă privești, dacă-nțelegi
dacă mai poți ceva să crezi...*

Livezile copilăriei

*Livezile copilăriei înstrăinate
uscățive
sterpe
ispitite de roade
abia se mai țin într-o rădăcină
se zbat
să rămână-n lumină...*

*Intr-un pâlc de spini
din petala altor livezi
pe sub rădăcini
măcăleandrul*

și-a făcut cuib

*Curând puii lui
vor cânta
înfiorând
în adânc
inima pământului
și lăstunii.*

*Atunci ai să vezi
întorcându-se-n zbor
livezi mistuite de dor...*

Nichita Stănescu, portret inedit
Foto: “Viața studentească”
(colecția M.N.Rusu)

M.N.RUSU

Precizări la o inedită Nichita Stănescu

Sub titlul “Clopote asurzite... (Prislop Monastery)” a apărut în *Lumină Lină*, Nr. 1/2012 poezia *Către preotul Nerva*, de Nichita Stănescu, provenită, se scrie în josul acesteia, din “Arhiva Eugen Evu”. Alături de facsimil ne este prezentat textul poetului semnat “Nichita, Azi” într-un fel de colaj cu fotografia preotului Nerva Florea, despre care nu ni se spune nimic mai mult decât “spune” o fotografie.

Desigur, publicarea “ineditei” Nichita Stănescu este salutară, orice provine de sub pana marelui nostru poet este binevenit. Dar și aici trebuie făcută o minimă precizare. În cazul de față inedit nu este textul olograf al poemului, ci doar semnătura sa – Nichita și datarea, “Azi”, care, în opinia mea, este caracteristică ultimei perioade din viața poetului, adică a doua parte a anului 1983. Textul, așa cum se prezintă el în facsimil, este scris de Gheorghe Pituț și e de presupus că a fost notat sub dictare, cum nu de puține ori proceda Nichita, în orele lui de grație lirică și de prietenie. Că lucrurile stau astfel ne-o dovedește adnotarea de pe verticala manuscrisului: “Scrisă de mâna scribului Domnului Nichita, care se numea Gheorghe Pituț”. Să se observe că propoziția este formulată la timpul trecut, ea pare astfel ulterioară dictării.

Am mari îndoieli că adnotarea aceasta aparține lui Pituț, deși poemul e (trans)scris, evident de mâna acestuia, deși caligrafic vorbind, scriitura adnotării este ușor diferită de aceea din poemul propriu-zis. Cunosce bine caligrafia robustă a lui Gheorghe Pituț, mai ales că volumul său în facsimil, bibliofil, *Ochiul neantului*, apărut în colecția “Manuscriptum” a Muzeului Literaturii Române poate fi adus drept dovadă comparativă în acest sens, anume că adnotarea la timpul trecut,

ca aparținând lui Pituț, este îndoielnică. Poate doar dacă sesizăm o doză de premoniție înscrisă suav în formularea “care se numea Gheorghe Pituț”, formulare care se împărtășește din presimțirea lui Nichita că se află în preajma unei morți apropiate: “pământule, pământă-mă!”

Și acum câteva precizări (foarte) necesare. În revistă, poemul este tipărit cu titlul *Către preotul Nerva*. În facsimilul acestuia, titlul real este *Către Preotul Nerva Florea*. Nu-mi dau seama de ce supratitlul lui este *Clopote asurzite... (Prislop Monastery)*, care nu figurează în/pe manuscris. Probabil că el aparține lui Eugen Evu, furnizorul documentului, care, însă, avea obligația să ne livreze și ceva informații despre preotul Nerva Florea și Mănăstirea Prislop. Să fi trecut Nichita Stănescu pe acolo? Însoțit ori ba de Gheorghe Pituț? Nu știm, rămâne de verificat.

Trecând peste aceste mici nedumeri, nu putem trece peste lecțiunea greșită, uneori gravă, a poemului pe care Nichita l-a intitulat *Către Preotul Nerva Florea*. Înșir aici corecturile și îndreptările care se impun.

Astfel: toate capetele de vers sunt scrise de Pituț cu literă mică, nu cu majusculă, cum apare în originalul facsimilat; versul numărul 3 trebuie citit: “secundele care nu fug”, în loc de *ne* fug; versul 5: “ca să faci rană peste cer”, nu *pe* cer; versul 8: “din crucea ce murmură”, nu *marmură*; versul 9: “să vină iar Isus la tine-n vis”. Nu este sigur că este vorba de vis, cuvântul fiind greu de deslușit, fiind parțial acoperit de mâneca sutanei preoțești, neglijent suprapusă cuvântului. Mai probabil este că e vorba nu de vis, ci de somn, cuvântul începând cu litera “s”, caracteristică în scrisul de mână al lui Pituț. Versul 13: “o Preot drag, o, Preot sfânt”. De ce al doilea *Preot* e transcris cu literă mică? Versul 14 are o greșeală impardonabilă: “binecuvântează-mă” în loc de *binecuvântă-mă*, cum cere Nichita, parcă premonitoriu, preotului Nerva Florea sau Preotului în general; versul 15: “cât încă singur mai îmi sunt”, acel cât trebuie transcris, cum spuneam despre toate literele de început de vers, trebuie, zic, transcris cu literă mică.

În lecțiunea și lectura mea, poemul lui Nichita Stănescu arată astfel:

Către Preotul Nerva Florea

*De patruzeci de ani ridici un plug
să ari cu el comete,*

*secundele care nu fug
și soarele desprins din pete
ca să faci rană peste cer
și loc, deschizătură
pentru piroanele de ger,
din crucea ce murmură,
să vină iar Isus la tine-n somn (,
pe secetă, pe geruri,
când e pământul nearat
și brazda are cercuri;
o Preot drag, o, Preot sfânt
binecuvântă-mă,
cât încă singur mai îmi sunt
pământule, pământă-mă!
Nichita
Azi*

Adnotarea verticală:

“Scrisă de mâna scribului Domnului Nichita, care se numea Gheorghe Pituț”.

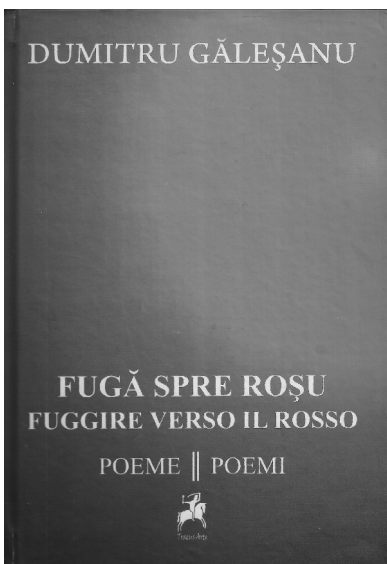
Invit pe această cale “Arhiva Eugen Evu” să producă manuscrisul poemului în forma sa originală pentru ca discuția pe marginea acestuia să devină benefică atât biografiei marelui poet, cât și operei sale nepereche.

NOI APARIȚII EDITORIALE:

“Într-o Românie în care oamenii încetaseră să mai viseze, iar regimul își arăta semnele agoniei, Dumitru-Dorin Prunariu a întruchipat visul de aur al generației sale, sfidând gravitația și barierele ideologice”, scrie jurnalista Annie Muscă în prefața cărții *Dumitru-Dorin Prunariu, biografia unui cosmonaut*, Ed. Adevărul, 2012.

Dumitru Găleşanu,
Fugă spre roșu, Fuggire verso il rosso, Poeme/ Poemi,
 Ed. Tracus/Arte, 2012, despre care autor M.N.Rusu afirmă, în prefață, că “Poetul Dumitru Găleşanu e un nume care se înscrie, fără complexe, în poezia modernă și supramodernă contemporană.”

M.N.RUSU

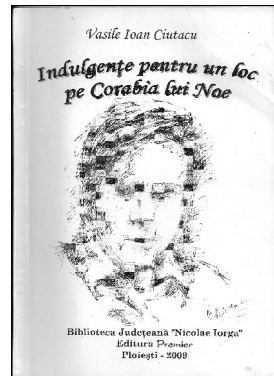
Poezie și geografie

În *Lumină lină*, nr. 4 din 2011, în semnalul editorial “Corabia de piatră”, am promis că voi reveni asupra volumului *Indulgențe pentru un loc pe Corabia lui Noe*, semnat de poetul Vasile Ioan Ciutacu (Ed. Premier, Ploiești, 2009). Am revenit. Am recitit cartea și mi-am consolidat impresia dintâi. E vorba de un poet autentic, o conștiință care s-a aprins și reaprins liric în anii de după “revoluția inocenților” din 89 și cărora chiar “martirilor”

le dedică un poem în avangarda paginilor: “Nenumărați și iar și iară/ La neamul nostru întru țară/ Retrași la neamul de sub vatră/ Ne iartă, Doamne, cât se iartă!// Tot mai roștiți la vremuri grele,/ Retrași apoi înspre tăcere,/ Cu chipurile-n ger uitate,/ Ne iartă, Doamne, cât se poate!...// Retrași pe-nscrișul de pe cruce/ Pentru altarul viu din sânge/ Și zborul alb dintre cuvinte/Ne scoală, Doamne, din morminte!/ Ridică-ne din greu neumblet/ Pentru cei vii, dar morți în suflet,/ Nenumărați și iar și iară/ Să nu murim a doua oară!” (*Ruga eroilor tineri*). Poem antologic, indiscutabil sau discutabil pentru cei fără suflet și credință.

Dar să nu se creadă că aceasta este harfa esențială a poetului ce se vrea îmbarcat pe Corabia lui Noe a existenței noastre de toate zilele. Vasile Ioan Ciutacu solicită “indulgențe” pentru acele personaje din istorie și pentru acele locuri istorice care s-ar cuveni să fie salvate (de la dintr-o Românie a țăranului subcarpatic și a castelului său din zona palatelor de pe Valea Prahovei și a munților care o străjesc. Pe scurt, pentru că nu vreau să polemizez cu prefațatorul cărții, cam pripit și contradictoriu, încerc să ofer o perspectivă și o cheie deosebită pentru înțelegerea în profunzime a versurilor din această carte plină de surprize lirice și versificatorii.

V.I. Ciutacu nu este un poet marcat de moda optzecistă sau aproape de ea, ci unul care, pe urmele generației lui Nichita Stănescu,

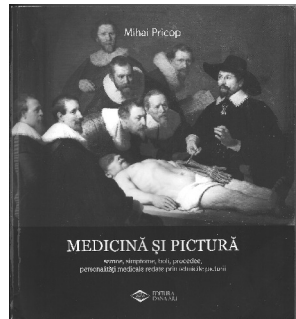
încearcă să repună în circulație fluidul viu al poeziei universale și al celei autohtone, obstrucționat cândva de ideologia totalitară a "revoluției culturale". Poetul nostru este un profund cunoscător al marilor noastre valori lirice (Nichita, Tudor Arhgezi, Ioan Alexandru, Gh. Pituț, ș.a.); dar și al celor de sub "vămile" lui T.S. Eliot. Sinteză și preluare de ștafetă greu de realizat, dar nu imposibilă. El ridică la rang de personaj mesianic însuși toposul său natal, respectiv zona subcarpatică dintre Posada Principesei Bibescu, Castelul Peleş și Mănăstirea Sinaia, în metafore care răstoarnă eventuala lor origine livrescă. Localitatea Poiana este ridicată, simbolic vorbind, la înălțimi cosmice, ancestrale: "Din cer, Poiana, te-ai desprins, tăgadă,/ Pe crucea timpului stai răstignită.../ Alerg spre tine-n lanțuri de zăpadă/ Cu sufletul de foc ca spre iubită" și ale stemelor princiare: "De crini involburăți și puși s-atace/ Făptura ta de nuntă și fierbine,/ De-ai duce-apoi tratatul greu de pace/ Pe gura-ți pustiită de cuvinte/ Ce-n scâncet totuși mai auzi cum cere/ Din sufletul a celor ce-au plecat.../ E-un țipăt surd, la margini de durere/ Ce bântuie fantoma peste sat..." (*Porți de mătănie*). Sau: "Când umerii povara-i înconvoaie/ Închide-mi dangătul ajuns văpaie/ Și pune-l sub o cheie anumită/ Să nici nu știu că-mi este arvunită/ Și-n locul lui așează-mi doar o toacă/ Și-aceea arsă-n muguri de o cracă/ Să-mi sece lutul, umbra-mi ca să-l treacă,/ Iar de se cere timpul ca să-mi bată/ Mai toarnă-mi, iarăși,/ clopotu-mi pe-o spată/ Și scoate-mi cuiele cu floarea-n poartă/ Ce le-am bătut în palme viața toată" (*Toaca*). Așadar, poetul se reîntoarce la motivele și obiectele spiritului creștin, la acele metafore care au avut o anumită funcționalitate, la simboliztii români, dar cărora acum le redă o nouă strălucire. Să transformi corabia lui Noe și munții Ararat în registrul semantic al unui lirism armonios, să-i vezi antropomorfic precum vede poetul Poiana natală, nu este deloc un exercițiu facil. Inchei cu poemul edificator *Corabia cuvântului*: "Timpul tangentă la cărarea muntelui, / în căutarea unor pași dincolo de înălțimea lui/ - cum zborul e-o pasăre respirată de aer -/ Stau în fața acestei uriașe inimi/ pe care doar mintea sufletului o poate cuprinde...// Și mă doare, Doamne, mă doare,/ că în loc de aripi mi-ai dat/ niște urme ce seamănă, unori,/ c-un urcuș prăbușit la pricioare,/ de iarăși mă cațăr din greu/ prin povârnișul din mine/ cu rănilor coajă, știi?/ de la ultima noastră iubire,/ până ce muntele are culoarea/ din sângele meu...// Intre pisc și abisuri/ târâsc în loc de ființă/ corabia cuvântului înspre vârful Ararat".

Medicină, pictură, credință

Este artistul plastic o victimă a crizei secolelor de tranziție, sau turmentele seculare și secularizante sunt anticipate și parafate de acesta? Iată un subiect extrem de sensibil pentru clarificarea orginii stresului individual și colectiv din zilele noastre, din istorie și din istoria picturii universale. Aceasta pare să fie

subiectul vizibil sau mai puțin vizibil al cărții lui Mihai Pricop, *Medicină și pictură, semne, simptome, boli, procedee, personalități medicale redată prin tehnicile picturii*, apărută la Editura DanaArt, Iași, 2010, o carte-album, frumoasă din toate punctele de vedere și mai ales al fenomenului editorial american care abundă în astfel de lucrări de specialitate, să zicem. Cartea doctorului Mihai Pricop nu este atât un tratat universitar, cât este rodul unei experiențe științifice, culturale și de viață extrem de bine structurate, cu multiple conexiuni în orizontul de cunoaștere artistică și medicală. Să notez câteva dintre ele, acelea care înregistrează asociații de idei ce sunt caracteristice omului de bibliotecă, dar și celui care nu se aliniază schemelor de cercetare arhicunoscute. "Brouwer, contemporan al lui Rembrandt," scrie Mihai Pricop, "a pictat adesea scene de operații chirurgicale făcute la țară, cu pacienții care se strâmbă de durere. Sub cuțitul unor felceri primitivi, obișnuiți să taie bătăături. În aceste chipuri schimonosite, Brouwer găsește ceva deosebit de caracteristic. Sunt figuri ce respiră aproape aceeași vitalitate ca bacanalele și bătăliile lui Rubens." Sau: "Artistul (Pieter Bruegel, n.m.) a ales șase cazuri de orbire din cauze diferite. Observarea acestor cazuri înainte de a fi pictate, ilustrează o anumită evoluție a cunoștințelor medievale în sec. XVI (secolul lui Vesalius și A. Paré). Pictura are un caracter dinamic în desfășurarea sa tragică. Artistul a lucrat după natură, relatarea evanghelică devenind un eveniment de o actualitate impresionantă. Perioada în care a fost executat tabloul este una dintre cele mai sumbre din istoria Țărilor de Jos. Localnicii se răsculau împotriva catolicismului. Represiunea condusă de ducele de Alba a fost una teribilă. Tabloul este o alegorie tragică a nenorocirilor omenirii."

Spiritul de observație al autorului face cu ușurință trecerea de la particular la general, de la imaginea realistă la simbolismul acesteia,

scoțându-l din registrul descriptiv și plasându-l într-o parabolă general-umană. Aceste translări ideative practicate de Mihai Pricop sunt derivate din concepția interdisciplinară care stă la baza studiului său bio-artistic și bio-etic. Observația medicală este suverană, însă amatorul și criticul de artă din Mihai Pricop nu se lasă subordonat total acesteia, ci o îmbogățește cu asocierea simpatetică a ideilor incitante. Mi-a reținut atenția faptul că discursul său analitic nu ocolește raportul dintre starea de boală a artistului plastic sau a poetului și starea de premoniție existentă în actul creativ autentic, în general și în a celui particular, în special. Sunt multe de spus în acest sens, literatura teoretică actuală este deosebit de bogată și dificilă. Acest raport boală/premoniție/profeție etc. este de nedezipit de acela dintre profeția de tip biblic și din Biblie și imaginile picturale consacrate: "Van Gogh este un om atras de o imensă chemare mistică care trece dicolo de hotarele umanului," scrie Mihai Pricop, "sugerată prin culoarea galben predominantă un fel de expresie cromatică a unei spiritualizării interioare, dincolo de boală și lumea înconjurătoare." Sau: "Artistul norvegian (Eduard Munch, n.m.) a avut o carieră dintre cele mai chinuite. A încarnat atitudinea psihologică prevestitoare a expresionismului... Munch scrie: 'aud țipătul naturii'. M. Pricop: "Omul în prim plan, cu gura urlând și mâinile apăsate pe urechi, să nu-și audă propriul strigăt neconținut, întruchipează urlatul naturii. E redus la o mizeră aparență unduitoare într-un pesaj de delir." De fapt, în opinia mea, acest urlat este expresia unei naturii care, în subteranele ei, acumula presentimentul dezastrului din primul război mondial, care se pregătea și apropia. Natura fiind asemănată corpului uman, sensibil la oscilațiile dureroase ale veacului, nu sunt numai efectele crizei secolului, ci și anticiparea, semnalarea acestora.

Cum spuneam la început, cartea lui Mihai Pricop are nenumărate capitole interdisciplinare, o foarte bogată ilustrație de artă, fiind scrisă într-un stil sintetic atrăgător.

AUREL SASU

Cuvântul din cuvânt

Poezia lui Dumitru Ichim vine către noi dintr-un miez de noapte, ascuns lumii de lacătul tăcerii. De la jefuirea pomului din rai, până la trezirea în auzul slavei dumnezeiești, drumul lăuntric al omului a fost o lungă pribegie în nădejde și o deprindere cu răzvrătirea sufletului făcut primejdiei cetate. Nu e, totuși, în adâncul acestor lamentații psaltice, arghezianul

gust otrăvit pentru prădarea piezișă a sfințeniei, ci fericita memorie culturală a iubirii, a comuniunii în duhul tainei și a nepătrunsului tâlhărit de presimțirea rădăcinii de lumină. Asceza inimii cântând și „ispita de zbor” însămânțată lutului din noi sunt cele două bolți nedespărțite ale începutului de beznă. Acel început pe care Iov îl invocă, în disperarea lui, ca mormânt al limanului de pace. Fără să știe că, într-o zi, mormântul acela va fi gol, că veșmintele trupului căzut se vor face albe ca zăpada, că pâinea gemetelor lui se va frânge ca semn al învierii și că întunericul zilei blestemat se va face lumină din lumină.

Psaltirea apocrifă a părintelui Dumitru Ichim este o tulburătoare pledoarie lirică pentru deschiderea omului spre desăvârșirea, veșnicia și deplinătatea asemănării lui cu Dumnezeu.

Prin „dezbrăcarea de trup”, prin „putrezirea rănilor”, cum spune Ioan Scărarul, și prin contemplarea Treimii revelate. Metaforic, îngenuncherea în cuvânt și râvna locuirii în propria iubire. Fiindcă istoria timpului este povestea restaurării ființei în grația voinței și a începutului divin. O tragic-inefabilă îngemănare de vise, căderi, aripi și eternități.

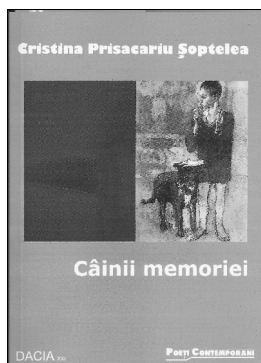
Această poezie curgătoare

Cristina Prisacariu Șoptelea scrie din pustie și fecundează pustia cu scrisul ei. Dar și lumea. Vorbele curg flămânde de a fi auzite, consoanele pocnesc precum castanele coapte pe jarul rugului aprins în interior. Imaginile zboară din cuvânt în cuvânt și din poem în poem. Pe multe ai vrea să le oprești ca atunci când privești din tren defilarea copacilor.

Nimic nu stă pe loc în această poezie curgătoare, nici chiar însăși pustia care “se izbește în inima mea” cum mărturisește autoarea în poemul ce deschide volumul (*Câinii memoriei*, Ed. Dacia XXI, Cluj-Napoca, 2011, 108 pp.). Oricât ar părea de statică, așa cum uneori ne imaginăm infinitul, pustia de aici este ireversibil heraclitiană: “în cuierul casei pustii rămâne dovada incontestabilă a trecerii tale” citim în același poem (*atâta doar inima agățată*); cu alte cuvinte pustia este legată de trecere cum e tăcerea de cuvânt; ambele se locuiesc reciproc. Dar pustia este și locul unde pleci și din care nu te mai întorci. Pleci nu pentru că vrei, ci pentru că ești trimis, dus acolo ca soția profetului Osea, pentru că în pustie ascuți altfel glasul Domnului, și nu te mai întorci, nu în sensul că nu revii în lume, ci în sensul că revenind aduci pustia cu tine și în tine. Experiența pustiei te-a transfigurat deja. Acum aduci roadă ca atunci când “un om bun ne seamănă primăvara/ și ne culege toamna târziu” (*cenușa așezată alături acoperă lumina*).

Leit-motivul poeziei acestui volum este deci pustia. În aproape fiecare poem se găsește mai mult sau mai puțin abscons, un element al pustiei, al pustiirii. Iată câteva exemple: “nu știu despre tine nimic” (*nu știu ce faci*); “un prunc țipă în ungherele casei mele/ un prunc țipă îl caut/ mut mobile covoare/ număr/ cărți verzi cu roșu la cotor/ aud țipătul acum din mine/ un prunc țipă să se nască” (*țipete în autobuze răsturnate, pline*); “atinge mă/ frigul va pleca pe un drum paralel vieților mele anterioare” (*atinge-mă*); “zilele vieții noastre curg/ atât de gol încât aş putea să strig că s-a/ sfârșit iubirea” (*mă întrebi de ce nu scriu*); “în țipăt ne-am născut și în flori ne vom/ sfârși” (*Ibidem*).

Bate un vânt de pustie în poezia Cristinei. Numai că vântul acesta nu este stihie, ci e sufletul poetei. Adică ea suflă unde vrea și cum

și cât vrea ca să producă ceea ce dorește. Suflul ei fecundează versul și universul, dar și inima și mintea cititorului. E vorba de meșteșug aici, dobândit nu dintr-o ucenicie în care se practică aranjarea cuvintelor, ci din arta contemplației lucrurilor. Iar cu această artă te naști. Ca orice talent. Născut, iar nu făcut.

Că fiecare poem, fiecare vers vine din contemplare, din percepția mistică a lucrurilor de către poetă, o dovedește nu numai construcția fiecărui poezii, la care cineva ar putea spune că autoarea a lucrat, dar chiar și din splendidul poem al cuprinsului volumului, la care, în mod sigur, nu s-a lucrat. Să-l citim:

“atâta doar inima agățată/ câți ani au trecut de acum nimeni nu știe/ nici un semn dinspre dansul acesta senil/ cenușa așezată alături acoperă lumina/ cumințenia era aseară cu tine/ cui de nevoie să fiu precum o întoarcere/ dinăuntru acoperit cu gheața/ eu sânt un animal ciudat la care te uiți de ceva timp/ hai povestește-mi istorii din viitor/ voila/ prințul coboară privirea și trupul încătușat de zale/ nu știu ce faci/ să mă iei de mână așteptam/ să nu mă întrebi ce vreau tăcerile tale/ bagă-ți în cap imaginea aceasta frumoasă doar iarna/ lasă-ți capul plecat ca o lebădă/ țipete în autobuzele răsturnate, pline/ bucuria se vinde proporțional/ atinge-mă/ întind mâna – podurile sunt tot aici/ întortocheate căile sinelui către mijlocul orașului/ adevărul nu se poate spune cu voce tare/ când nu te știam/ așa trec prin pasajele umilinței/ am să plec de-acasă într-o zi/ spațiul dintre noi s-a dilatat/ mă întrebi de ce nu scriu/ încerc să-ți leg cuvintele/ hei prietene – dimineața se ridică rușinoasă/ și dacă nu-ți plac poemele întârziate/ ecranul mare pe care sunt proiectate lucrurile/ ochi ne privesc din liniștite ape, rotunzi/ aproape de exigențele tale/ ești discromat, știi? culorile ți se deschid pe trup/ stau învelită în pătura ta neagră cu franjuri/ nu te văd bine de după ochelari/ dimineața ai cearcăne care-ți ajung până la genunchi/ pe trupul meu ridat mâinile tale nu mai au loc/ ucigătoare singurătatea – mă apasă pe umerii goi de iubire/ vom merge într-o zi pe un drum cunoscut/ filmul acesta mut mă duce spre poveștile din partea/ mă clatin la fiecare pas aerul mă aruncă/ nici un semn dinspre orașul pustiit/ n-am scris destul și n-am iubit destul îmi spui/ eu sunt tot aici, am strigat dar nimeni/ nu-ți vei mai aduce aminte de unde ești/ uite cum murim aerul îngheață/ anotimpul acesta clandestin se strecoară/ am lipit fotografia ta pe toate ușile/ evident că și ultima zbatere va dispărea/ pot să stau ghemuită peste câmpuri/ acum nu te mai văd/ așa mergi aruncându-ți picioarele/ genunchii mei se mișcă în ritmul

sunetelor tale/ în inima ta nu mai este loc pentru nimeni și pentru nimi/
îngerul strigă ecoul atârână de umerii costelivi/ insula pe care ești se mișcă
incoerent/ mansardele roșii își strigă aventurile/ nici un semn ca un
blestem tatuat/ noaptea se trânteste în pat/ poți să te ascunzi dincolo de
blocurile blazate/ semeni cu o sculptură de Giacometti mâinile tale lungi/
te uiți la mine străin/ trăirile mele speciale colindă oglinzile incognito/
tristețea îmbracă hainele mele/ apar mereu imagini ale oamenilor/ tăcerea
îmi face țipătul/ Vergino și s-a întors bărbatul fă/ armurile albastre
folosite/ las în urmă sunetul și lumina/ închide ușa iubite să rămână aici
mirosul de salcâm uscat/ nimic din măsura lucrurilor nu te păstrează/
peste mine trec amețite zăpezi și trec/ un om poate gândi doar/ obosită mă
așez pe patul imaculat/ pe umeri capul mi se întoarce/ las câinilor
mușcătura din pulpă/ cât de adâncă uitarea cu ghearele ei/ pentru cine
sunt toate/ o mie de chipuri lipite de tălpile mele/ spaimetele se strecoară/
atâta se mai vede peste turnul pustiu/ zilele acestea ne vor rămâne
atârâate de umeri/ îți mai aduci aminte/ așa te văd stând în fața mea/
n-am trecut să te povestesc/ să fim la fel nimic nu mai înseamnă/ lasă-mă
să te zbor/ iubește-mă dacă poți/ din tot ceea ce se vede doar un lan/
cuvintele îmi curg printre degete și îmi cresc aripi/ apun cu mâna găurită
soarele/ e ca și cum orașul/ nisipul ud în palma mea e cald/ muzica nu se
mai aude/ spui că minutul de aur a trecut/ fulgerele mă dezbracă/
răspunsurile le aștept spre zori/ în februarie fulgerele mocnesc. ție nu
ți-am scris niciodată scrisori.”

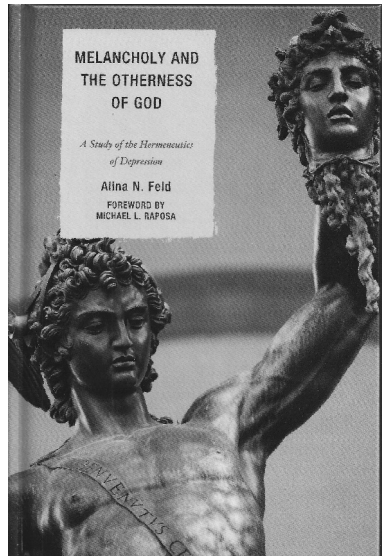
Cristina Prisacariu Șoptelea, scrie din partea pustiei și cu
experiența mistică a pustiei. Ca poeții cei adevărați.

THEODOR DAMIAN

Melancolia divină

Prof. Dr. Alina Feld se impune în lumea academică actuală, ca filosof româno-american de calibru și prestigiu. Cu un doctorat strălucit obținut la Boston University, predând la Hofstra University în Long Island, New York, prezintă la conferințe naționale și internaționale cu lucrări solide de cercetare, analiză, interpretare și reflecție pe cele mai actuale teme în dezbateră filosofico-teologico-etică actuală, Alina Feld își întemeiază și promovează vizibilitatea internațională prin recentul său volum *Melancholy and the Otherness of God: A Study of the Hermeneutics of Depression* (Lexington Books, New York, 2011, 212 pp.), cu o prefață de Michael L. Raposa, și cu o serie de comentarii critice semnate de filosofi celebri în domeniu în lumea academică americană și internațională cum sunt Allan M. Olson, Richard Kearney, William Desmond, Thomas J.J. Altizer, Ray L. Hart și Tom Rockmore.

Explorând tematici cum ar fi păcatul, indolența, plictiseala, voința infinită, scepticismul, alteritatea divină, timpul și sinele, patos, creativitate și discernământ, depresie modernă și apocalipsă, terapeutica melancoliei, Alina Feld navighează cu dexteritate prin teologii și filosofii vechi și noi, de la Platon, Aristotel, Hipocrate, Evagrie Ponticul, Ioan Cassian, Aquinas, chiar Dante, la clasicii Descartes, Pascal, Kant, Hegel, Schelling, Hume, E. Burke, Schopenhauer, la modernii și apoi postmodernii Jaspers, Heidegger, Jung, Ricoeur, Foucault, Baudrillard, Tillich, Altizer, Levinas, Pierre Hadot, Binswanger, și încă mulți alții, dovedind o solidă erudiție și o incontestabilă abilitate hermeneutică ce garantează evoluția academică și vizibilitatea tot mai pronunțată a acestui autor din comunicarea noastră româno-americană.

DORINA BRÂNDUȘA LANDÉN debutează editorial, destul de târziu, cu volumul de versuri *Vânzătorul de imagini* (Ed. Călăuza v.b., Deva, 2010), ea născându-se la 9 iunie 1958, în comuna Soimuș, jud. Hunedoara. Arde și sublimează etape, după cum se vede din distinctia și acuratețea versului. A absolvit Liceul de arte plastice din Deva – și în consecință, volumul are ilustrația grafică a autoarei. Membră a Cenaclului literar din localitate, publică până în 1989 în revistele: *Transilvania*, *Vatra*, *Luceafărul*, *România literară*, *Contemporanul*, *SLAST*, *Tribuna*, *Orizont*. Obține câteva premii literare pentru poezie și proză (printre care, Marele Premiu al Festivalului “Lucian Blaga” pentru poezie). Să amintim, totuși, că un debut editorial cu reportaj se petrece în 1986, în volumul colectiv *Călătorie spre izvoare*, Ed. “Eminescu”. După 1989 publică, însă sporadic, în *Ardealul literar*, *Euphorion*, *Cronica* și *Vatra veche*. Din 1994, în urma căsătoriei cu Bengt Landén, locuiește în Suedia, în Mattmar, regiunea Jämtland (la vreo 400 km sud de cercul polar!), și are o fetiță, Melanie, născută în anul 2000, căreia îi dedică primul volum de versuri. Acesteia îi urmează, destul de repede, al doilea, *La Nord de sufletele voastre* (Ed. Călăuza v.b., Deva, 2011). (Dumitru Velea)

Judecata apei

*
* *
Adevăr îți spun – auzi-mă! –
pâinea noastră nu s-a copt
nici o sămânță n-a încolțit
rănilile pământului zămislit
din vâlvătăi
încă nu s-au închis.

Visuri halucinații dezlănțuie abisul
ascuns după chipuri fără expresie.
Căutând ceva

fără să știm prea bine ce
am nimicit bucuria.

Tunete năuce spintecă spațiul
zilele vin și dispar ca un fum
păsări de foc zboară spre sud
scuipând din pliscuri
câte cincizeci de limbi deodată.

Nenumărate picioare mâini
nenumărate guri toate se agită
în propriul lor spațiu
se încheagă-n structuri amorfe.

Ce simt? Ce așteaptă?

*De sus cerul varsă oceane
din piepturi izbucnesc
șarje de iluzii cu baionetele trase
în cerul gurii gustul cenușii
iar ploaia e mai sărată
decât lacrima.*

*
* *

*A asupra înseamnă a supraviețui
mulți și-au salvat astfel pielea
apa spală sângele de pe mâinile
lor.*

*Cameleoni guvernează lingușesc
slujesc
noi ne rostogolim printre ei
ca firicelele de nisip.*

*
* *

*Ape se zbat în zăgazuri gemând
munții neliniștiți își năruie
zăpada moale pe suflete emigrate
în antice istorii
ori în țări ce-au dispărut de pe
hartă.*

*Ca alge putrezind la soare
supuși atâtor vremuri derizorii
drumeți prea lași prea comozi
fără a-ndrăzni să ardă
să lumineze nopți de scrum*

*și-au pierdut sufletele.
Noi îi salvăm însemnându-le
faptele.*

*Veacul s-a pregătit
să-i primească pe cei cu lumina
demult dispărută de pe buze
morții lor au așteptat
sute de ani
ca din trupurile lor uitate
în morminte obscure
să renască idei menite să aducă
celor mai nefericiți
consolarea.*

*
* *

*Viața atârnă de abilitatea
de a-nvăța din istoria popoarelor
iată de ce istoria se repetă
iată de ce eu însămi mă repet
privesc moartea în ochi
iar timpul – mai viclean ca o vulpe
îmi șterge amintirile
bune și rele
și nici o bombă din războaie
trecute*

*nu mă poate ucide
trupul meu hoinărește altundeva
pe o altă parte a luminii.*

*Am vrut să tac
dar cuvintele scrâșnesc printre
dinți
îmi devorează buzele
cuvintele vor să se audă
peste cacofonii morale*

*domesticind fructele putrede
ale disperării
cataclismele.*

*
* *

*Am văzut sentimente
imobilizate ca niște pietre.*

*
* *

*Mineralul își caută respirația
stâncile se mișcă în pielea lor
inima bate ca un clopot nebun.
Amenințat gata de asalt
sângele țâșnește
din vârtejurile pământului
unde aveam să ne naștem
și unde trebuie să durăm.*

*
* *

*Lumina este atât de puternică
încât nu putem zări chipurile lor
(dar ei ne pot vedea pe noi)
doar gurile larg deschise
trâmbițând fraze bombastice
ale puterii ale gloriei –
cuvinte cu tendoane de fier.*

*
* *

*Memoria e un pod
între ce-am vrut să fim
și nu am devenit.*

*Pradă îndoielii suntem
lujeri de crini
azvârliți pe ascuțișul timpului.*

*
* *

*Ei se ridică dintre noi
umblă printre noi
cu privirile fixe
să ne înghețe cu ochii
să facă din noi oglinzile lor.*

*Rătăcim prin cercul tăcerii
fiecare sărăcit de o voce
fiecare retras în cochilia trupului
său.*

*Fericiți în multe privințe
tihnii după legănarea cârnii în
somn
consimțim la această metamorfoză
(ca să evităm viitoare trădări)
a sângelui ce curge în vine
în pasarele de brumă.
Toți supraviețuitorii
sunt câștigători!*

*
* *

22 iulie 2011

În Norvegia, pe insula Utöya
sunt uciși 69 de oameni dintre
care 33 sub 18 ani. Ucigașul
nu merită amintit ci lăsat să
rătăcească
în propria sa noapte.

Răul înflorește invulnerabil.
În marea noastră grabă
nu-l recunoaștem dintr-o dată
ca un abur nociv
trece printre noi
prin noi
despicând sufletul până la insulă
o insulă
roasă de fermentul terorii.

*
* *

Fără îndoială
Cineva aude neliniștea.
Cineva trage zăvorul zilelor.
Cineva surâde ca un copil printre
umbre
destul de puternic să
supraviețuiască
spaimii ce-o poartă în sine.
Cineva nu fuge căutând o altă
patrie.
Cineva a uitat să râdă
socotindu-i pe toți vinovați.
Cineva înoată împotriva
curentului.

Cineva retușează realitatea
să ne mențină plutind ca pe o plută
peste apa pe care o străbatem
scufundându-ne.

Cineva ne obligă la tăcere
și gura-i o rană închisă pe cuvinte.
Te culci acolo unde dormi neîntors
și în jurul cuibului tău
așteaptă cei ce se vor naște
la moartea ta lacomi
ca niște ghiare de pradă.
Cineva golește viața de conținut.
Tu salvezi pe cineva iubindu-l.

*
* *

Adevăr îți spun – auzi-mă! –
Încă de dinainte de naștere
suntem insule părăsite.

Străbunii ne-au lăsat moștenire
hălci de singurătate
și-un dor căruia nu știm
ce nume să-i dăm.

*
* *

Din ceața primară o mie de ochi
ne privesc ciudat
ne măsoară retrospectiv viața
ne numără toate greșelile
și-ntr-o după amiază
vărgată de umbre
ne condamnă la judecata apei:
Doar dacă te îneci
ești nevinovat!

ANNE MARIE BEJLIU. Născută în București, la data de 9 septembrie 1968, autor al volumelor de poezie: *Undeva fericirea*, Ed. Anamarol, București, 2006; *Cerul ascuns în noi*, Ed. Anamarol, București, 2007; *Firava dansatoare*, Ed. Anamarol, București, 2008; *Undeva, pe un țarm...*, Ed. Eurograph, Cluj, 2009; *Gânduri, rânduri*, Ed. Eurograph, Cluj, 2011.

Antologii: *Spiralele vieții*, 2006 - debut; *Freamăt de timp - Freamăt libertin*, 2007; *Șansele poeziei*, antologie trilingvă, 2008; *Țărături Sfinte Românești*, vol. I, II, realizat de Florin Grigoriu, 2008; *Lanțul prieteniei*, realizat de Tudor Gh. Calotescu, Ed. Contrafort, Craiova, 2011; *Metamorfoze poetice*, coordonator proiect: Patricia Lidia, Ed. Citadela, Satu Mare, 2011; *Gustul privirii- Shija E Shikimit - Antologie poetică - Antologii poetike*, Amanda Edit, 2012, București, de Baki Ymeri. Prefață la volumele: *Poate există* de Dan Iordache, *Frăția trandafirului rupt, Gothic, Jurnal de nopți și dimineți risipite*, *Neînțelese dimineți* de Eduard Dorneanu.

În curs de apariție, volumele: *Geometria sufletului* cu o prefață de Iolanda Malamen, *Geometria aerului* cu o prefață de Gillena Cox.

stare

*răstignit între două ierni,
arunc timpul
în țărnușul fără vârf al primăverii.
în gând întorc bumeranguri grele.*

*umbrele lor
sunt măștile umbrelor.*

*genunchii sunt amorțiți
de orgoliu.*

*privesc piruetele lor.
vor să prindă pământul într-un cerc.
nordul și sudul
refuză scena tragicomică
a perfecțiunii...*

stare 2

*te-am îndrăgit,
formă apatic aruncată în oglindă.*

chip sau nu, taci.

*cuvântul nerostit poteci îngroașă.
cărbunele e tocit.*

și acum construiești umbre.

*printre zăbrele de gânduri,
mă ameninți că pleci...*

pleacă!

sub frunze ruginite,vei găsi cheia.

ușa-i deschisă.

pas...

interiorul misterului...

e ca o tâmplă.

*degete înghețate,
îl desenează static.*

*în aer,
inima pulsează
îmbrățișând nordul.*

stare 8

*printre minciuni,
măștile copacilor singure, pot simula zborul.
lasă cenușa trecutului în cupa ninsorilor apoi,
mâinile moarte, pline de minciuni,
le recolorează anotimpurile, reconstruind o lume falsă.*

cenușa prostiei arde totul.

*de unde să mai ceri ecoul?
de unde să mai ceri puritatea anotimpului?*

*tălpi pline de mocirla umanului,
mărșăluiesc de-a lungul falezelor,
ucigând câte un pescăruș,
pentru fiecare respirație a falsității.*

*indiferent de anotimp,
câte o mână murdară,
adaugă timpului încă un blestem.*

WILLIAM SHAKESPEARE

Sonete**39.**

*O, cum să te mai cânt pe tine, dar suav,
 Când toată ești miracol adietor prin mine?
 Dacă îmi iau vreun merit e-înșelător, e grav,
 Când ce-am mai bun în suflet te laudă pe tine.
 Și nu de- aceea oare și viața ne desparte,
 Iar numele iubirii se pierde-nsingurând
 O frângere, din care se duce în departe
 Tot harul de iubire-al truditului meu gând.
 O, ești mereu absență și doar durere-ai fi
 De n-ar fi și răgazul în care-o dulce clipă
 Și timpul și iubirea în vis s-ar amăgi
 Căci timp și vis sunt una și-n tine se-îfiripă...
 Și-astfel mă-nveți ce-nseamnă într-unul doi să fie
 Când eu, prea depărtato, te-adun în poezie.*

78.

*Te-am invocat, o, muză, cerând să fii cu mine;
 Și-ai fost atât de-aproape la fiecare vers,
 De mă imită astăzi atâte voci străine
 Și ode la picioare ți-au pus oriunde-ai mers.
 Din ochii tăi lumina-în cel mut un imn se face.
 Greu, plumbul ignoranței îl schimbi în fulg ce zboară,
 Cel învățat noi aripi spre înălțimi desface
 Și-n dublă maiestate pui ce-i gingaș s-apară.
 Fii dară și mai mândră de scrisul meu; subtil
 M-ai îndrumat și versul se lumina prin tine
 Când altora în scrieri le umbli doar la stil;
 Mie-mi dai dulcea vrajă ce o presimt cum vine
 Și-atunci, când mi-ești aproape, farmecul încolțește
 Din marea-mi neștiință o-înalță artă crește.*

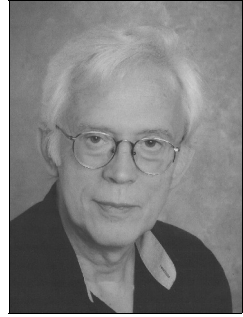
Traducere de Dan Angheliescu

JEAN BODIN

Slant of Light

*when it comes
it echoes fade
chalked
on the sidewalk*

2006 – 2011

Hearts

*between two hands
a rows barricade
crashed the silence
of the heat
but on its centre
small birds sculpted
from where we start.*

Othello

*I recognized
the light between my fingers
untouched by tragedy
whilst the performance moved on
but deserted before the dinner
caught fire.*

Glass Menagerie

*what has been
point to one end
is always present
between un-being
and the temporal
but never before
and time after.*

Unseen eyebeam

*invisible
doorway voices
spreading like a stain
point their fingers
in lucid stillness
to time-ridden faces
unredeemable of speculations
dignified.*

Lovescape crucified

*fetches in the storm
his strides bitten off
the matter with a smile
brown edged his face
like a tedious argument
in turn of tempest
done darkness until
our backs are turned
for he may not
be shaken laced in
his bower of bone.*

Four times try but

*as never before
he knows what the
blindfold holds
bend like a leaf*

*scarred hopes
outworn in witching
chords tortured
into fits*

*will alone
again crusted with
ice no breath
upon her hands*

*thousand battered words
in magic wishstone laid
can't call back the shade
the nothing that there is.*

Maria@yahoo

*blind silence
chases the imagination
hangs dry triumphantly
between us another
day when will it
pass untouched joy.*

Impudent crimes

*teeth
that cannot spit
whisper
neither fear nor courage
taste and touch
the moments to surrender
turn the wheels
to dry grass' singing.*

Bones in whispers

*walking all night in the next room
one hand on the door
like a taxi throbbing waiting
at this gliding hour
rosed wishes are set free.*

Witch

*thou hast nor youth nor age
her heart
among windy spaces
her words
within a word
to be beaten divided caressed
among whispers
about her harm
but me.*

VASILE ANDRU

În India, anul acesta, m-a furat ortodoxia

*Toți oamenii pe care îi iubești
vor dispărea într-o zi
(Mahabharata)*

La plecări în lume, adesea funcționez pe bază de dor. În martie, anul acesta, am plecat în India pentru că *doream* să petrec Paștele cu mitropolitul Mar Osthathios și cu creștinii din Malabar. Mai aveam și un dor de prozator: să definitivez acolo capitolul „Monseniorul Ghika în India”.

În februarie, am primit un semn insolit de la Mar Osthathios, astfel: Am visat că eram în chilia-birou a dânsului, la Mavelikara, unde el se afla acum ca șef al Școlii Misionare „Sf. Pavel”. Am visat că stăteam la biroul lui, și scriam, scriam liniștit, ca și instalat acolo pentru mult timp... Iar el, mitropolitul, stătea în picioare, lângă patul său și mă privea ca de pe alt tărâm.

Visul mi-a lăsat o impresie puternică, avea un relief izbitor, m-a urmărit toată ziua. Știam că mitropolitul intrase în al 94-lea an de viață... aveam un sentiment al urgenței de a-l vedea. Am dat telefon la ambasada Indiei pentru viză. Mi-au spus da, dar se așteaptă circa trei săptămâni.

Când am ajuns în martie, la Trivandrum, India de Sud, era duminică. De la aeroport am luat o rikșa, am mers la biserica ortodoxă „St. George”. Am stat la slujbă. După slujbă, am intrat în *office*-ul bisericii; acolo se aflau patru oameni din staff care numărau bani: pe masă era un stog de bancnote maronii (rupii), și alt stog de bani de metal... îți făceau o idee despre dărnicia oamenilor... dar și despre celălalt stăpân, Mamona!

M-am prezentat; apoi, cu nădejde și frică, am întrebat de Mar Osthathios. Atunci unul din ei s-a oprit din număratul banilor, s-a ridicat în picioare și mi-a răspuns: „Înaltul, Mar Osthathios s-a mutat la Domnul, de puțin timp... pe 16 februarie... și este înmormântat la catedrala de la Misiunea „Sf. Pavel” din Mavelikara.

Toți s-au oprit din numărat și au lăsat capul în jos. M-am lăsat pe un scaun, credeam că nu înțeleg bine limba lor... am cerut să-mi

repete, dar ei tăceau, împietriți. Am trăit brusc o mâhnire mare, comparabilă cu aceea la aflarea morții părintelui Teofil Părăian, trei ani în urmă. Așadar, am sosit prea târziu, mi-am zis salutând la plecare. Unul din ei s-a ridicat și a ieșit după mine, a mai stat cu mine un ceas, povestindu-mi.

„*Ai învins, Galileanule!*”

De la Trivandrum spre Mavelikara autobuzul face vreo patru ore. Sunt circa 100 de kilometri, dar sunt multe opriri, prin orașe suprapopulate și prin sate îngropate în păduri de cocotieri și palmieri. În multe sate, vedeam biserici creștine. Mă aflu în Kerala, stat indian în care un sfert din populație este creștină, adică sunt aici opt milioane de creștini, din care un mare procent sunt ortodocși.

Îmi aminteam că, în urmă cu ani, Mitropolitul Mar Osthathios mă luase să-l însoțesc într-o *yaatra* prin eparhia lui. *Yaatra* înseamnă pelerinaj sau turneu spiritual. Am vizitat atunci 12 biserici în 5 zile. Câteva din acele biserici erau foarte vechi, stăteau pe ruinele unor basilici întemeiate de Apostolul Toma sau se ucenicii lui imediați.

Și azi sunt impresionat să văd biserici în junglă și mereu îmi vine în minte exclamația împăratului Iulian Apostatul, care, murind, recunoștea: „*Ai învins, Galileanule!*”

Am ajuns la Mavelikara, la sediul Misiunii Ortodoxe. Aici am mers direct în catedrală, și-n culoarul din dreapta, am văzut cripta lui Mar Osthathios. Am făcut închinare la mormântul marelui om.

Acolo m-a descoperit părintele Jacob Mathew, superiorul așezământului, și m-a instalat în aceeași chilie unde mai stătusem cu ani în urmă. Am rămas aici până la Florii.

Floriile indiene

„Duminica ramurilor de palmier” sau „Duminica Hosannah”, așa numesc ei Floriile.

Biserica e plină ochi, lume cu sărbătoarea pe chip. Toți poleiți de strălucirea evenimentului biblic. În biserica indiană nu sunt șușoteli, șopocăeli; liniștea e perfectă și atenția e duminicală. Separarea „pe genuri” e strictă. Bărbații la stânga! Femeile la dreapta, în sariuri superbe, ca o înflorire a lumii. Slujba, cântările, participarea publică la

dialog liturgic, te ridică la timpuri de grație. Văd la acești indieni atâta trăire și participare religioasă, cum poate doar pe Athos am mai văzut. Momentul împărțirii frunzelor de palmier și apoi debordarea solemnă din biserică în exterior, îți dau o certitudine de fapt hristic primordial regăsit, restaurat, devii unul din mulțimea care-l întâmpină pe Hristos la intrarea în Ierusalim, devii contemporan cu El.

După slujbă este o agapă în grădinile vaste sub arbori tropicali. O tratație rituală, o dezlegare la bunătați îngăduite în această zi. Bucuria e dublată de comunicare, de cunoașterea acestor rude indo-europene. Sunt întrebat din patru părți, răspund. Se bucură nespun când le dezvălui secretul meu: că suntem neamuri indo-europene și că Floriile ne vindecă total de străinie. Și-am înțeles că ei au încetat, spontan, să mă perceapă ca pe „străinul”. De aceea luni m-am despărțit foarte greu de dânșii! Vreo trei creștini bogați voiau să-i vizitez, călugării misionari din Mavelikara voiau să mai rămân la ei. Dar eu mai aveam pe aici înrudiri și roluri, așa că m-am smuls, eu însumi cu mult regret, căci dependențele afective se crează fatal între oameni.

Săptămâna Mare luminează Tropicul

Săptămâna Mare am început-o în orașul Kottayam unde, aș zice, este inima creștinismului sud-indian.

Întâi, am fost izbit de revederea orașului, pe care nu-l mai recunoșteam. Lăsasem un Kottayam verde și aerisit, chemător la dragoste; acum regăseam unul uscat ticsit, apatic, cu străzi prea aglomerate, oameni și mașini de-a valma... Claxonatul este cerut insistent, pe mașini scrie: „Claxonează, bade!” Peste tot, numai tarabe și dughene, și camioane, tiruri, motociclete și sute de rikșa printre ele... combinație de iarmaroc, mașinism, aer torid... Pe străzi furnicar relaxat, hărmălaie silențioasă, oameni care se strivesc între ei, dar nu se înjură, ci tac și surâd... transpiră, așteaptă, fojgăie, vând, cumpără, cască gura.

Îmi amintesc deodată că India are un miliard și două sute de milioane de locuitori, sunt uimit că toți acești oameni trăiesc... au ce mânca... Năucit de puhoiul uman, îmi vine să zic că Dumnezeu a scăpat de sub control suprafețe mari din Univers... că El nu mai poate controla creațiunea sa.

Apoi ajung la o catedrală uriașă, are frontal cu trei cruci: „Mar Elia Cathedral”: E oră de vecernie, mă apropii, locul răsună de cântări... Mai merg și mă opresc la „Marthomas Church”, intru, parcă sunt pe alt

tărâm, aici simți distanța imensă dintre sacrul protejat și profanul străzilor.

Orașul Kottayam este și capitală de district, și centrul creștinismului sudic. În Kottayam sunt zeci de biserici, și ele salvează obrazul orașului. Toate bisericile sunt la lărghețe, au curți vaste, cu palmieri și flori, ziduri de un alb strălucitor. La fel, clădirile Universității „Mahatma Gandhi”, strălucitoare, salvează obrazul prăfos al orașului.

Dar imediat ce depășești „fațadele” și cotești pe străzi labirintate, în puzderia de dughene și-n sufocarea mașinismului, nici n-ai zice că ești într-un oraș de mare rang!

În Săptămâna Mare, tot mai mulți sunt captați de rânduieli religioase. Nu doar creștinii, ci și dintre hinduiști – intră într-un timp liturgic, în afara forfotei cotidiene. Mulți încep vaste pelerinaje la biserici paleo-creștine, întemeiate de Apostolul Toma.

De ce să-i detești pe iezuiți?

După vecernia de la „Marthomas Church”, Father Joseph și Father Marthin, superiorii lăcașului, mă rețin la un ceai (al n-lea ceai pe ziua de azi!) Ei țin să îmi explice superioritatea ritului lor (marthomait-syriac) față de iacobiți și față de toți ceilalți. Nu înșir argumentele nici nuanțele, ele sunt de amănunt și nu de esență. (Cam de genul că lipovenii de rit vechi au migrat de la baștină pentru că patriarhul introdusese semnul crucii cu trei degete, iar ei nu admiteau decât cu două degete!).

Amândoi prelații sunt atât de stilați, de eleganți, bărbieriți, cu veșminte impecabile și strălucitoare... că-mi păreau catolici. Dar s-au apărât foarte tare de asemenea „acuzaje”.

Unul din ei mi-a recitat stihul lor de slăvire, astfel: „Doamne Iisuse Hristoase, născut din Maria, botezat de Ioan, miluiește-ne!”

Întreb în ce constă superioritatea acestei formule. Mi se zice:
- E adresare directă! Nu ca alții, care spun: „Sfântă Maria, mijlocește pentru noi pe lângă Iisus!”

În biserică, un grup de școlărițe, cântă foarte frumos, exersează, repetă rugăciuni pentru slujba de mâine.

În alt locaș, constat o tendință (poate doar individuală, nu generală) a mar-tomațiilor de a-i coborî ironic pe frații iacobiți. Ca și la noi, tăria credinței e la popor, nu la capetele instituției.

De altfel, formal, aceste două ramuri ortodoxe, au relații de pace și, amândouă, îi detestă pe „papistași”! Dar nu la scenă deschisă, ci în surdină... în culise...

Scriind eu un eseu despre „Creștinismul în Kerala și Tamil Nadu”, aflu, de la un cleric indian că... „există patru motive de a-i detesta pe iezuiți!” (iezuiții sunt omniprezenți în Goa, dar s-au extins și pe aici, la Kottayam, la Ernakulam...)

- Păi care-s motivele să-i detești? întreb eu candid.

Firește, întâi motive de politică instituțională, că au coborât arhidioceza Angamali, la simplă dioceză... Dar, motivul principal, grav: au înlocuit ritul chaldean (primordial creștin), cu cel latin!

L-am ascultat politico, deși eu nu-i pot detesta pe iezuiți; că nu demult am fost oaspete la iezuiții din Nagasaki care, între altele, mi-au dat apă la moară pasionându-se de isihasm!

Dar, spuneam, în Săptămâna Mare, ca și la noi, orice ciomăgeală interconfesională încetează, mistica trece înaintea politicii, și am văzut, într-o zi, cum urcau muntele împreună un șir de pelerini catolici, și un alt șir de pelerini ortodocși, ducând în spate cruci mari, spre același vârful: o biserică paleo-creștină.

Apostolul Toma a fondat 7 biserici și jumătate...

Așadar, ținta pelerinilor din toată India, în săptămâna Mare, este această moștenire uluitoare: biserici întemeiate de Sf. Toma pe coasta Malabar, în Kerala și în Tamil Nadu. Aici, spune tradiția, Sf. Toma a fondat 7 biserici și jumătate. Adică despre 7 biserici confirmate după verificări arheologice, că datează din străvechime, dar cu privire la alte două există îndoieli. Ele aspiră amândouă la gloria tomaită, dar despre ele se zice că sunt tomaite doar pe jumătate.

Mai demult, Mitropolitul Mar Osthathios m-a condus la trei dintre bisericile care se ridicau pe ruinele unor basilici antice ale apostolului Toma. Anul acesta, când m-a furat ortodoxia, mai aveam să fac un pelerinaj la a patra biserică străveche.

Indienii din Sud îl numesc pe Sf. Toma: *Muthappan*, adică „Strămoșul” sau „Străbunul”. Îl consideră atât de „al familiei”, încât, mi s-a spus, la vremea nunților, cupluri de însurăței vin obligatoriu, din depărtări, la o biserică a lui Toma, pentru că, un mariaj indian creștin este legitim numai dacă are două binecuvântări: a părinților și a Strămoșului!

Unul din lăcașurile principale întemeiate de Sf. Toma se află la Madras (Chennai), în Tamil Nadu. Acolo de altfel Apostolul a fost martirizat la anul 68 sau 72 d.H., și acolo se află și o mică relicvă din trupul său.

„Old Seminary”, focar duhovnicesc

Miercuri am sosit la „Old Seminary”, la margine de Kottayam. Un alt „acasă” al meu, acest Old Seminary. Mai să nu recunosc locul! De la oraș până aici, erau păduri și câmp, vreo 2 kilometri. Acum, în câțiva ani, s-au construit case până-n gardul mănăstirii! A apărut brusc un cartier select, un fel de... Cartierul Primăverii al nostru. Numai case mari, vile burgheze superbe... Mănăstirea a fost sorbită de oraș, pierzând tihna de altădată... pustia cea roditoare.

„Old Seminary” din Kottayam este un centru metodologic al Teologiei sud-indiene, reședință episcopală, Facultate. Un stabiliment care se întinde pe zeci de hectare, într-un cadru superb, pe malul râului Periyar. Am fost aici de câteva ori, iar pe vremea mitropolitului Mar Osthathios, am putut să îndrum aici un microstagiu de practică isihastă, cu studenții de la teologie, dar veneau și studenți de la Universitatea Gandhi.

Acum mă prezint la Mar Demetrios, succesorul lui Mar Osthathios. (*Mar*, în limba syriacă, înseamnă *Domnul*, dar și, cum ar veni la noi, apelativul ierarhic „Înaltul”)

Mă instalează la casa de oaspeți numită „Sophia Centre”.

Old Seminary e centrul ortodoxiei iacobite. Aceștia, iacobiții indieni, țin de patriarhia Antiohiei, slujesc după evanghelia lui Iacov ruda Domnului. Rânduielile lor bisericești seamănă cu ale noastre. Preoții lor poartă bărbi „canonice”, ca la noi. Au legături cu bisericile bizantine. Au legături cu biserica română. Iar eu stau în aceeași casă de oaspeți unde au fost cazați, cu ani în urmă, patriarhul Teoctist, Mitropoliții Antonie Plămădeală și Bartolomeu Anania. (Cealaltă ramură ortodoxă, mar-tomații au făcut un „aggiornamento” moderat în rituri; iar ca ținută, preoții lor nu-și lasă barbă...)

În 1993 a fost anulată calificarea de erezie și anatema aruncate pe bisericile post-calcedoniene (care, la al 4-lea Sinod Ecumenic, la Calcedon, în anul 451, se revoltaseră împotriva dominației grecești în biserică). Așadar, din 1993, bisericile asiatice post-calcedoniene au fost reabilitate și re-incluse în marea frăție creștin-ortodoxă.

Joia tainei fondatoare

Joia Mare este pentru rugăciune și pentru reactualizarea faptelor hristice. Zi culminantă la creștini, care sunt conduși să retrăiască evenimentele hristice, așa cum le-au consemnat evangheliile. Slujbele, riturile creează sentimentul că ești contemporan cu Hristos (cum de altfel și suntem), îl urmezi, asști la minunile lui, înveți să vindeci și să înduri, participi la cina de taină, ca la urmă, să urci pe Muntele Calvarului, murind ca să înviezi.

Slujba euharistică de Joia Mare (*Holly Qurbana*) începe la ora două dimineața. Sunt trezit de dangăte de clopote... de parcă-s pe Athos unde clopotele mă trezeau la ora două pentru mezanoptică!

Când apar la catedrală, o găsesc plină ochi. Primii sosiți au „ocupat” biserica: ceilalți, mulți, vor umple pridvorul, curtea. Multă poporime, lume înstărită, văd tixeala de automobile luxoase pe arterele de la intrare. Cântări bărbătești, multe cântări. Le înțelegi în orice limbă: sufletul înțelege orice limbă. Slujba se termină pe la ora 7. Miruiește și binecuvântează mitropolitul Mar Demetrios.

După amiază, de la 1:30 la 7:30, altă slujbă măreață ținută în alt locaș: la „St. Thomas Orthodox Church”, o catedrală la 50 km, în satul Metranchery, unde ne-am deplasat cu autocare. Aici, într-un hol imens, erau mulțimi din șapte sate. Slujbă cu șapte preoți, și zeci de călugări. La sfârșit, mitropolitul spală picioarele unor „mai mici decât el”, 12 preoți. Se reeditează astfel scena când Hristos a spălat picioarele celor 12 ucenici, semnul smereniei totale, *kenosis*, dar și semnul slujirii.

Masa de seară, la trapeză la Old Seminary. Post împărațesc, adică mâncare (frugală) o dată pe zi, după apusul soarelui.

După aceasta, îmi iau rămas bun de la Părinții gazde, că mâine voi fi la Ernakulam, alt centru important al ortodoxiei indiene. Despărțire cu emoții și tristeți, că și aceștia vor să mă înfieze...

Vinerea patimilor

„Good Friday”, sau „Ziua Jertfei”, așa numesc ei Vinerea patimilor.

Sunt la Ernakulam, oaspete la Catedrala ortodoxă „Sf. Maria”, așadar tot în inima comorii moștenite de la Apostolul Toma.

Ernakulam este o metropolă pe mal de ocean, coasta Malabar.

Slujba de vineri este de la ora 8 la 16, așadar ziua. Și aici, participarea mare, curțile catedralei sunt pline până-n stradă. Ca oaspete, mereu sunt chemat în față, lângă altar, și nu mă pot bucura niciodată de tihna anonimilor. Iar în predica finală, mereu aud că preotul zice: „Avem un oaspete de departe... tocmai din România”. De aceea, la urmă, când mai vorbesc cu oamenii, ei mă strigă „Hei România”. (Ca și cum ai spune „Che” care, în America Latină, înseamnă: „Mă”!)

După slujbă, Părintele Elias, starețul, și Părintele Varghese, vicarul, mă cheamă să iau cu ei masa frugală (tot post împărătesc, tot o dată pe zi, seara...); mâncăm orez (totuși prea gustos pentru o zi de post!) și ceai. Prelații mă întrebă despre ortodoxia română, le spun doar părțile ei laudabile, după cum cere regula gândirii pozitive... Au avut și ei vizite de înalt nivel din România. (Numele Patriarhului Justinian e gravat undeva pe o placă de marmură, că a sfințit, în anii 70, o construcție indiană sacră...)

Tot vineri, de la ora 17,30, altă slujbă, prohodul Domnului.

Notez că vineri li se dă participaților să bea acea băutură ce i s-a dat lui Hristos pe cruce. Este băutura *posca*, oțet neînnăspit, îndoit cu apă, băutură care de regulă ușura supliciul condamnaților muribunzi, era ușor euforizantă; iar Hristos a refuzat-o, pentru că voia să rămână perfect treaz în acele clipe finale. El, când a spus „Mi-e sete”, ar fi trebuit să primească apă, nu *posca*. Acum, la indieni, momentul este actualizat în aspectul său penitent: setea Mântuitorului pe cruce fiind amintirea ultimei legături între trup istoric și duh, trup biologic ca templu al duhului.

Totți trec prin fața altarului și un ierarh le dă să bea din oțetul răstigniților. Voi mai spune că indienii știu să bea dintr-un vas fără să atingă cu gura marginea vasului...

Slujba de Înviere

Învierea indiană începe la ora 2 după miezul nopții și se termină la ora 7 dimineața, Așadar, este mai lungă decât cea românească. De altfel, la indieni, toate slujbele sunt lungi (așa cere liturghia Sf. Iacob, liturghia creștinilor primordială, antevasiliană). Mai lungi și mai dinamice, cu multe mățanii. În zi de sărbătoare, noi facem numai metania mică, și așa am făcut și eu aici, și am văzut că am avut și imitatori...

Îmi venea în minte o notație despre Înviere din *Jurnalul* lui Arșavir Acterian: „Am fost la Înviere la biserica armenească. Nu atât din credință și din dragostea mea în Hristos, de care mă depărtez în ore

pustiitoare de îndoială și scepticism, ci mai mult din comoditate, pentru că Învierea armenescă se termină pe la ora 22, în timp ce cea românească începe la ora 24 și se termină la orele 4 dimineața. Nu știu care e rațiunea acestor contradicții între creștini, fiecare tagmă considerând probabil că dreapta tradiție e de partea ei.”

La ora 7, în final, oamenii sunt așteptați cu mari coșuri pline cu ouă și bidoane cu cafea.

Ouăle de Paște nu sunt înroșite. Ci sunt doar fierte, rămân albe. Adică ei păstrează doar simbolul oului, al germinăției universale, și se lipsesc de adaosul estetic al închistririi, care a luat frumos avânt la noi.

Și încă ceva: ei nu știu să ciocnească ouăle de Paști! Dar acum, la catedrala din Ernakulam, eu introduc obiceiul ciocnirii oulelor. Îi convertesc întâi pe ierarhi la acest obicei, apoi se iau și alții după noi... Astfel că în toată curtea bisericii se naște veselia ciocnirii oulelor... Mă întreabă simbolul, le spun: Păi ați constatat și voi, ciocnind oule, v-ați înveselit, ați comunicat cu unul sau cu șapte semeni; simbolul și efectul este deci *agape*, dragostea, sau *prema* pe limba locului.

Le-a plăcut tare. Le las o impresie bună despre un străin alb și despre o Românie cu duh agapic...

Oaspete la Străbunul

După Înviere, după agapa din curtea catedralei, nici gând să stau la odihnă. Ci plec repede la un munte ce se zărește la orizont, la o biserică veche, pe ruinele uneia din cele „7 și jumătate” întemeiate de Sf. Toma. Până acolo, am schimbat trei autobuze; am văzut trei tipuri de peisaj fantastic: junglă, ocean și munte; am cunoscut oameni din trei seminții dravidiene: keraleză, tamilă și din Andhra Pradesh – ținuturi pe care le-am atins razant.

Pelerinajul meu la biserica paleo-creștină trecea prin orașelul istoric Kalady, loc important pentru cultura indiană, locul de naștere a unui mare filosof, Sankaracharya (sec. XI), cel care a eliminat budhismul din India post-ashokiană, l-a măturat pașnic, reinstaurând hinduismul, mizând pe lenea la mântuire a oamenilor... Cunoșteam locul din alt voiaj, așa că azi n-am mai oprit la casa marelui om.

Notez în stilul sec al *Jurnalului* ipotetic ținut de Traian în Dacia:

De aici am mers la Angamaly, iar de acolo la Niliswaram... Iar de acolo, cu o rikșa, la un sat în junglă: Mundan-gamatton. Aici locuiește

o familie prietenă. Că frumos este ca, la sărbători împărătești, frații să fie împreună!

Ca să nu vin cu mâna goală, am luat cu mine un tablou-icoană: *Cina cea de taină*, mare (1,20 m pe 0,60m), i-a impresionat foarte tare pe prietenii mei. Au zis:

„Tu ne obligi ca să ne cumpărăm o casă mare, că tabloul acesta nu poate sta într-o căsuță ca a noastră!”

I-am învățat și pe ei să ciocnească ouă (albe).

Ei m-au pus în capul mesei, zicând:

„În India, oaspetele este considerat al 4-lea zeu familial!”

Le răspund cu veselie:

„Știu că vă plac zeii, henoteiștilor! Dar azi a înviat Hristos, pentru toată lumea, nu doar pentru o treime de lume!”

Apoi și-au luat sandale de pelerin și m-au însoțit și am urcat pe muntele Kurisumudy, la locul zis Malayattur, unde se află biserica lui Sf.Toma.

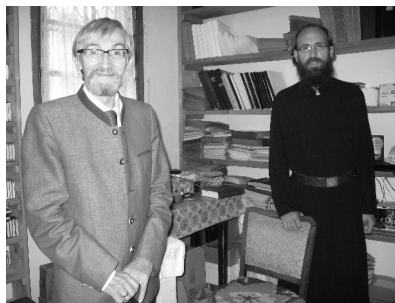
Un urcuș greu, circa doi kilometri pieptiș. Dar, ajuns sus, ești răsplătit cu tot ce vezi, simți, trăiești. Răsplata vine din șase părți!

Lângă biserică, văd piramide din crucile pe care le-au purtat în spate palerinii (veniți din toată Asia, mi se zice).

Ne-am închinat în biserica veche, apoi ne-am săturat privirile cu cele șase rânduri de munți care se pierdeau în zare.

Când am vrut să coborâm de la biserică spre sat (era de-acum seara), a început o ploaie strașnică, o ploaie cum numai la tropice poți vedea. Rupere de nori! Și a plouat o oră, două ore, trei ore... S-a înnoptat. Și atunci am simțit o bucurie mare că *nu putem coborî*, că trebuie să ne petrecem noaptea aici în biserica străveche, adică să fim oaspeții lui Mar Thomas... oaspeți la Străbunul (cum, ziceam, îl numesc indienii pe

Apostolul Toma). Și ne-am zis că ploaia nu a fost întâmplătoare, ci a fost semn de la Apostol. Astfel ne-a fost dăruit să rămânem acolo până a doua zi, bucuroși că suntem ținuți aici, la Străbunul.

Părintele Mihail și Vasile Andru în chilia Părintelui Teofil Pârâian la M-rea Sâmbăta de sus.

Marea iubire

*Un răsunset de întrupare
poetic se aude uneori
din cuvinte ...*

*Culcuș cu- așternut
din aspră mătase
își face- între noi
îmbrățișarea
care nu minte*

*și îndepărtarea
ne reapropie
în tăceri inuman
de frumoase.*

Întâlnirea din fulgere

*Scrumul,
funinginea
sunt ninsoarea
dintre moarte și curgere:
noi ardem când ne iubim
și atingem starea de zbor
ca din smulgere:
întâlnindu-ne,
gemene fulgere...*

Paradox

*Absolutul paradox ne este
acesta că grăbim
alergând înaintea,
ca să prindem din urmă...
Timpul.*

Consolarea un sofism antieconomic

*Oricum, ceea ce
nu am avut
nu pierdem
iar ceea ce pierdem,
vom avea!*

Paradoxul

*Acest dintotdeauna război
Între a fi sau a nu fi
Între formă și substanță
Între cuvinte și ceea ce
Ele semnifică
Între carne
Și carte
Între viață
Și moarte.*

*Pacea fiind
Utopia absolută
Abis căzut în sus.*

Gând la capella

*Prea mulți sfinți
să se sature
Raiul..
Ai noștri părinți
sunt niși
în lumină, pe jarul melodios
al orizontalei.*

Dacă

*Dacă ești prea bun
te mânâncă cei răi.
Dacă ești prea rău
determini sacrificii*

*Ceva nu e clar
în logica spinilor
poate știi trandafirii
și aricii?*

Îngera sălbatică

*Pomii altădată prea rodnici
au fost prădați de păsări și vânt
în pădurile fără ecou ale zeilor
s-au sălbăticit
ca sufletul meu gelos
prin cuvânt...*

Oamenii

*Noi suntem
Copiii din flori
Ai cerului
Mișîndu-ne
A suporta
Tristețea
Adevărului.*

Extrasenzoriala

*Într-un gol geamăn
Dintre umerii mei
Două umbre de aripi
Și sânii, doi miei...*

*Frate și soră
În a lupilor horă...*

Sărutul

*Tăiat între noi
Semnul dublu
Al sacralului*

*O clipă se-mpreună
În sărut- simulacru.*

Straniul metal ascuns

*Lemnul de rezonanță
Este și cel mai durabil:
Un straniu metal
Pe care nimeni
Nu îl mai caută*

*Ascuns în lună
Și între coapse
Când saltă...*

Istorie

*Viclenia greacă
contra viclenia slavă
și între ele
țara bătrână
de sine
bolnavă...*

Mihaela Albu - 65***“Sunt așa cum m-a lăsat Dumnezeu”
(interviu cu Angela Baciu)**

Angela Baciu: *Dragă Mihaela Albu, de la început două întrebări: Cine sunteți dvs.? Cum se simte un român în America?*

M.A. Cine sunt și cum mă simt (m-am simțit) eu, ca român, în America? Sunt deja două întrebări distincte și totuși conjuncte în reliefa mea ca om, ca ființă socială, ca destin individual.

Să o luăm așadar cu ... începutul: Cine sunt?

Ce ar putea spune fiecare despre sine este doar o reflectare într-o oglindă pe care și-o poartă cu sine și, din când în când, dacă are conștiința propriei existențe pe acest pământ minunat, se mai uită în ea și își “îndreaptă umerii” sau ... își mai ajustează un fir de păr rebel. Mă văd așadar și eu în propria-mi oglindă, precum uneori în oglinda ochilor celor ce-mi sunt apropiați și dragi. Sunt un om, sunt o femeie, sunt o ființă socială și un profesor îndrăgostit de profesie de vreme ce după 37 de ani de predare mi-am surprins, înainte de începerea cursurilor celui de al 38-lea an, un tremur, o neliniște, un fior de nerăbdare de a mă întâlni din nou cu privirea tinerilor din amfiteatre. Cine mai sunt? Sunt și autorul unor cărți, autor care scrie cu o stare de bucurie și aproape cu surescitarea pe care ți-o insuflă numai fiorii binecuvântați ai iubirii. Scriu așadar cu pasiune și înfinită bucurie, dar trăiesc mai ales cu o bucurie și o iubire de viață pe care greu o pot descrie în cuvinte.

Aș putea, acum, sintetiza răspunsul în: *sunt omul care în fiecare clipă a vieții îi mulțumește Cerului că florile înfloresc, că în copaci se urcă sevă de viață, că zâmbesc copiii, că se scriu cărți, că se compune muzică divină și că în acest univers miraculos ochii mei văd, sufletul meu tresaltă și gândurile mele pot colinda și îmbrățișa Frumosul!*

Revenind la o stare terestră - sunt profesor și în această calitate am ajuns, printr-un concurs, să fiu primul profesor de limba română după

* Redacția revistei noastre se alătură tuturor vocilor prietenilor Mihaelei în a-i ura pe mai departe în viață sănătate, noi succese și toate bucuriile.

LA MULȚI ANI!

ce s-a redeschis Catedra “Nicolae Iorga” de la prestigioasa Universitate Columbia din New York. Am ajuns în Statele Unite în 6 septembrie 1999, am predat patru ani, am rămas încă doi ani, am lucrat – ca redactor – la un ziar românesc, *Lumea liberă*, sunt redactor șef în continuare la revista *Lumină lină* și la ziarul *Lumea Românească*.

În America, un român se poate simți și bine și rău, iar aceasta depinde de foarte mulți factori. Eu m-am adaptat foarte bine ritmului vieții americane, îmi place spiritul de competiție și, mai ales, acolo am cunoscut mulți oameni de care acum sunt mândră că îi am prieteni. Aș da numai câteva exemple: în primul rând - preotul, profesorul, scriitorul Theodor Damian și soția lui, Claudia, amândoi oameni speciali și profesioniști desăvârșiți (să amintesc numai că minunata Claudia, de origine germană, este “capul limpede” al revistei pe care toți trei ne străduim să o edităm de niște ani buni, *Lumină lină*). Fără o ordine anume, îmi place să o amintesc pe Anca Roșu, profesor cu un doctorat în poezie la o universitate americană, ea fiind și cea care mi-a tradus cu special simț al limbii engleze o mare parte din poemele mele; pe cei care sunt nu numai pictori de mare talent, dar și minunași oameni și superiori prieteni, Letiția Bucur și Șerban Epure; pe traducătoarea Pamela Ionescu, ale cărei amintiri dintr-o viață plină de evenimente și de oameni memorabili vor apărea în curând într-o carte pe care o vom lansa la Cenaclul “Mihai Eminescu” (cenaclu înființat tot de Th. Damian și care rezistă de asemenea de aproape 20 ani, ca și revista!); să o amintesc pe Silvia Burdea, profesor de franceză, traducător recunoscut și prietenă adevărată? Ori pe editorul (H&H Promotions Publishing House) și omul de excepție care este Tiberiu Horvath? Ori pe arhitecta cu suflet frumos și cultură asemenea, Ruxandra Dumitrescu? Sau pe doctorul Napoleon Săvescu, om cu suflet de român adevărat, primul care mi-a întins o mână când am avut nevoie de ajutor? I-aș aminti și pe câțiva dintre scriitorii newyorkezi, dar dovada prieteniei mele le-am dat-o în cartea publicată cu câțiva ani în urmă, *Citind la New York scriitori români*, iar dinspre ei ... am primit .. și bune și rele! Trăim printre oameni, alături de oameni și, ca atare, să-i luăm și pe oamenii speciali care sunt cei ce se străduiesc să îmbrace ideile în cuvinte potrivite exact așa cum sunt.

Și ar mai fi multe de spus, dar mă opresc aici. Despre experiența americană am scris un jurnal pe care l-am intitulat *Întâlnire cu oameni și locuri pe pământ american*. Sper să apară anul viitor și acolo se vor regăsi mai pe larg toți și toate, iar din ansamblu sper că se va putea desprinde și răspunsul la întrebarea ta, dragă Angela Baci, poeta de a

cărei prietenie mă bucur cu adevărat, chiar dacă nu are o prea mare vechime în timp.

A.B. Sunteți redactor șef al revistei Lumină lină. Ce rol au azi revistele literare în occident?

M.A. Da, din anul 2000, începând cu un număr drag mie astăzi (deoarece a fost ediția cea mai consistentă ca număr de pagini de până acum – 280!), numărul 4, sunt un fel de “mână dreaptă” pentru directorul revistei *Lumină lină* și mă străduiesc (ne străduim) să fac (să facem) în așa fel ca revista să trezească interesul cititorilor. Al cititorilor români, în primul rând, de oriunde ar fi ei, deoarece revista inserează materiale în majoritate în limba română, dar și al unor cititori de limbă engleză, nu de puține ori noi găzduind și articole în limba țării în care apare *Lumină lină*.

Întrebi despre interesul față de revistele de cultură în occident. Desigur, aici se poate discuta mult. Acest interes nu ține neapărat de țară, deși ar putea fi pusă în discuție inter-relația între gradul de dezvoltare economică și promovarea culturală. În Statele Unite, de vreme ce apar atâtea publicații, înseamnă că există și cititori, aceștia fiind, probabil, în număr mare raportând și la faptul că disciplina *creativ writing* este tot mai frecventă în școli sau în universități. În plus, să nu uităm că Statele Unite și New Yorkul, ca reprezentare a țării, cuprind un conglomerat de etnii, fiecare venind cu propria limbă, cu propria cultură, cu acea “capsulă culturală” de care îmi vorbea odată Șerban Epure. Firesc este atunci ca revistele și ziarele care apar să fie publicate în mai multe limbi, iar ca uniformizare și interes general – sunt, desigur, cele în limba engleză.

Despre literatura română în occident – de asemenea s-ar putea spune mai multe. Cum este privită? La nivel macro – lipsește cu desăvârșire! La nivel punctual, al câtorva intelectuali interesați de limba și cultura noastră și care reușesc să ne cunoască (direct sau prin traduceri) – lucrurile se schimbă. În ianuarie anul acesta, de exemplu, am organizat la New York un simpozion Mircea Eliade, la care am avut surpriza să se numere printre cei interesați de opera eliadescă, de literatura sa chiar, și un profesor de literatură comparată de la City University of New York, care a vorbit despre o nvelă a lui Mircea Eliade, *Un om mare*, făcând referiri comparative la Kafka ori H.G. Wells.

Am spus că nu e prea cunoscută literatura română și multe ar fi și aici de comentat: de la traduceri – la politica de promovare a literaturii

noastre. Scria odată Adrian Marino, în jurnalul său de călătorii prin bibliotecile lumii, că nu avem altă soluție pentru a ne face cunoscuți decât acționând pe cont propriu, căci din partea celor care ar trebui să facă aceasta nu ne putem aștepta la prea multe. Institutul Cultural Român și-a propus nu cu mult timp în urmă un ambițios (și pompos) program de traduceri, dar principiile sunt de multe ori ineficiente. Cel acceptat (!) să traducă este *obligatoriu* un nativ. Numai că ... de multe ori acesta nu știe limba română decât superficial. Și atunci ... un traducător de excepție cum este Adrian Sahlean, care a tradus absolut superb din poezia lui Eminescu, nu este în nici un fel sprijinit de instituția românească. Mai mult, el și alții asemenea nu sunt sprijiniți nici în activitatea lor de promovare a scriitorilor și culturii române. Ar mai fi atâtea de spus, dar ... prefer să mă opresc aici.

A.B. Sunteți un om extrem de pregătit, aveți două facultăți, doctorat. Colaborați la reviste, scrieți poezie și critică literară. Când și cum ați reușit să faceți toate acestea?

M.A. Când și cum am reușit să fac toate acestea? Simplu, pe parcursul vieții. Dar eu nu consider că am făcut mult. Se putea mult mai mult, dar nu are rost acum să dau vina pe împrejurări, pe lipsa de timp etc. Poți face multe dacă te organizezi și, mai ales, dacă *vrei*. Iar pentru *a vrea* e nevoie de verbul *a iubi*: *a iubi viața, a iubi ceea ce îți oferă ea, a iubi ceea ce faci și a dori* din tot sufletul să-ți “mobilezi” creierul și să lași un semn al trecerii tale pe pământ. Mi-a plăcut de mică să citesc, am iubit cu patimă cărțile, le-am luat pe drumul vieții drept tovarăși, dar la un moment dat am simțit nevoia ca și eu să aștern pe hârtia albă propriile (mele) sentimente, gânduri sau idei izvorâte din dialogul cu Cartea, dar și cu Viața. Cei doi “profesori” sunt aici pentru noi toți. Depinde ... ce fel de elevi suntem noi și spre care ne îndreptăm mai mult atenția. Trăim viața sau scriem despre ea? Cred că cel mai bine ar fi împletirea celor două acțiuni. Și poate așa ajungem la o oarecare împlinire .. cu toate că aceasta nu poate fi niciodată deplină dacă ești un neliniștit. Mă număr printre aceștia și din permanenta stare de neîmplinire îmi croiesc drumul spre ceea ce năzuiesc: acel semn al trecerii pe pământ.

A.B. Un scriitor român poate să publice și să facă o carieră în străinătate?

E destul de greu și nu depinde numai de el sau de talentul lui. E vorba – și o să spun acum ceva la care nu te aștepti – e vorba în mare parte de ... bani. Da, de bani pentru că nu poți fi tradus dacă nu ai cu ce plăti, iar a ști până la nuanțe o altă limbă e destul de greu de realizat. De bani, pentru că nu ai acces la o editură și nu îți poți promova cartea dacă nu ai un agent literar. Și ar mai fi multe de spus... Unii au reușit, vei replica. Da, sunt cei care au fost ajutați și nu au avut nevoie să facă eforturi supreme într-un serviciu de 10-12 ore pentru a-și asigura traiul zilnic. Alții au găsit calea spre interesul publicului, au găsit cu alte cuvinte culoarul liber și au intrat pe el în forță. Un exemplu: Matei Vișniec cu teatrul său. Cei mai mulți însă au preferat să se întoarcă acasă, adică în limba română și poate, cu timpul, vor fi (vom fi) cunoscuți de cititori străini.

A.B. Pentru că sunteți femeie-scriitor, v-a ajutat acest lucru în carieră sau a trebuit să luptați mai mult pentru ceea ce v-ați propus?

M.A. Aici e destul de greu de răspuns. A fi femeie într-o lume a bărbaților e un avantaj – uneori -, dar cel mai adesea un dezavantaj. Pot da chiar și un exemplu de atitudine din experiența personală. Cu aproape opt ani în urmă, la New York, un confrate cu un ego exacerbat și într-o criză de orgoliu m-a atacat într-o scrisoare deschisă, numindu-mă “ființa feminină (sic!) care se bagă în față”. E o dovadă clară de misoginism, nu crezi?

Ca să pătrunzi în cercurile care conduc “din cuțite și pahară” trebuie să ai exact ceea ce nu trebuie să ai ca femeie – lipsă de delicatețe, lipsă de scrupule în relațiile cu bărbații, timp de risipit în tovărășia lor și câte altele. Mai bine mă opresc și îți spun că nu am orgolii, nu mi-am propus să fiu în fruntea listei, ci să scriu pentru mine și pentru cei cărora le aduc bucurie când mă citesc. “Sunt singurul cititor al gândurilor mele”, scria în Postfața la *Tineretea lui Don Quijote* Marin Sorescu. A-ți așterne gândul pe hârtie înseamnă mai ales a învăța să te cunoști pe tine însuși și aceasta este suprema răsplată.

A.B. Ce aveți în lucru și ce proiecte de viitor pregătiți?

M.A. Îmi place să spun la ce lucrez, spre deosebire de alții care nu scot un cuvânt despre asta din superstiție sau din dorința surprizei. Mie îmi face o mare bucurie să povestesc pentru că tot ceea ce fac mă entuziasmează, iar când povestesc despre aceste proiecte le văd în finalitatea lor și mă mobilizez singură. Așadar, acum, în primul rând, lupt să termin monografia unui ziar românesc care a apărut în exilul american, la New York, ziarul *Lumea liberă*. E o muncă dificilă (a trebuit să scanez pagină cu pagină!), dar în același timp sunt sigură că lucrarea finală va deveni una dintre cărțile de referință asupra exilului românesc. În plus, încet, încet se completează paginile la un nou volum de poezii care va fi gata probabil anul viitor. Tot la anul, poate în primăvară, vreau să public o parte din Jurnalul american, despre care am amintit anterior. Mai am și altele ... mă duc la diverse conferințe, interne și internaționale, și pentru acolo trebuie să pregătesc lucrări. Într-un cuvânt – am multe de făcut și asta îmi dă bucurie.

A.B. Sunteți un om împlinit? Dar fericit?

M.A. Ești împlinit dacă ceea ce faci este ceea ce îți dorești să faci. Eu sunt profesoară și îmi place enorm să predau. Eu sunt scriitor și încerc bucurie nesfârșită când găsesc cuvântul care să-mi acopere glasul sufletului sau al minții. Eu sunt mamă și am doi copii minunați de care sunt foarte, foarte mândră. Eu sunt femeie și încă mă mai bucur că sunt așa cum m-a lăsat Dumnezeu. Eu iubesc enorm viața și iubesc oamenii, iar ei simt asta și cei mai mulți îmi întorc iubirea. Dacă sunt fericită? Judecă singură după tot ce am scris mai sus ...

Părintele Profesor Mircea Păcurariu la 80 de ani. Omăgiu din America*

Acum zece ani îmi aminteam câteva întâmplări¹ de luat aminte din viața și activitatea profesorului meu Mircea Păcurariu din vremea stunței de la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, de prin anii 1969/1970 și 1970/1971, și observ că cei zece ani au trecut, că au zburat deja ca o clipită iar pe profesorul meu îl vom sărbători în curând cu a 80-a aniversare. Ceea ce am scris atunci este bun scris, nu mai repet, fiindcă erau întâmplări rememorate din anii studenției, deși erau lucruri interesante; aici îmi permit să adaug câteva lucruri noi din activitatea eruditului profesor.

Să ne amintim însă câteva date biografice. Mircea Păcurariu s-a născut la data de 30 Iulie 1932 în satul Ruși din județul Hunedoara, în familie de preot. A urmat studii la Liceul “Decebal” din Deva (1943-1951), la Facultatea de Istorie a Universității din Cluj (neterminate, 1951-1952), apoi la Institutul Teologic Universitar din Sibiu (1952-1956), unde a obținut licența în teologie. Ulterior a urmat și cusuri de doctorat în specialitatea “Istoria Bisericii Române” la Institutul Teologic din București (1956-1959), susținându-și teza de doctorat în anul 1968, cu titlul *Legăturile Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania cu țara Românească și Moldova în secolele XVI-XVIII*. După absolvirea facultății, a lucrat ca profesor la Seminarul Teologic de la Mănăstirea Neamț (1959-1961), apoi este cooptat în învățământul superior la Catedra de Istoria Bisericii Române de la Institutul Teologic Universitar din Sibiu. A fost, rând pe rând asistent pentru limbile latină și greacă (1961-1970), conferențiar (1970-1971) și apoi profesor titular (din anul 1971). În perioada 1990-1992 a fost profesor suplinitor al aceleiași catedre și la Facultatea de Teologie a Universității din Iași. Din anul 1992, îndeplinește funcția de decan al Facultății de Teologie “Andrei Șaguna”

* Redacția revistei noastre se alătură P.C. Părinte Gheorghe Naghi dorind Părintelui Profesor Academician Mircea Păcurariu sănătate și mulți și fericiți ani.

din Sibiu. Hirotonit ca diacon (1970) și preot (1971), i s-a acordat ulterior distincția de iconom stavrofor (1976). Profesorul Mircea Păcurariu a participat la câteva întruniri cu caracter teologic peste hotare. Din 24 Octombrie 1997 devine membru corespondent al Academiei Române.²

Opera sa este vastă. Doar lucrările în volum sunt în jur de 60 cărți. Mircea Păcurariu a publicat un număr imens de studii și articole în reviste bisericești din țară și străinătate, peste 150 articole de popularizare (mai ales în *Telegraful Român*), recenzii, cuvântări, prefețe, expuneri la radio. Este unul din cei mai prolifici istorici ai Bisericii din Țară. Pe seama dânsului se povestesc multe din tinerețea lui ca profesor și din tinerețea noastră ca studenți. Dacă pe unele le-am amintit mai sus, acum zece ani, despre Prea Cucernicia Sa mai cieculă și acum povești despre caracterul său fantastic: era un student pe terminatelea, astăzi Părintele Arhim. Nicodim Bibarț din Hollywood, Los Angeles, care era originar tocmai din satul de naștere al Părintelui Profesor Mircea Păcurariu, satul Ruși, județul Hunedoara. Aflând colegii lui de an, în special unul – pe care nu-l pot numi din motive care se subînțeleg – încep să-l bată la cap, să vorbească cu părintele profesor ca să-l treacă examenul. Probabil că respectivul își făcuse o impresie greșită. Prin urmare, sârmanul nostru student, astăzi părintele Nicodim – născut cu ghinion în satul Ruși – abătut și plin de gânduri negre încearcă să se apropie de părintele profesor Mircea Păcurariu, cu îndoiala în suflet și cu teama unei rugăminți care nu va fi onorată. Și începe mios cu “părinte profesor” în sus și “părinte profesor” în jos, “știți, vă rog să-l ajutați pe studentul x să-l treceți examenul de istorie”. La care rugămintea, părintele profesor nu a spus nimic, nu i-a răspuns pe loc. La o dată următoare, peste scurt timp, în sala de curs, unde mai erau vreo 150 de studenți, la cursul de istorie, în fața întregii săli de curs, părintele profesor strigă către studentul din Ruși, Bibarț, răspunzându-i, acuma, la rugămintea anterioară: „să știi că i-am pus nota 2 (doi) protejatlui tău și spune-i să mai învețe.” La care studentului nostru îi venea să intre în pământ de rușine. Din această povestire desprindem, cu ușurință, caracterul de integritate morală a profesorului nostru care ne învâța nu numai cu vorba, ci mai ales cu fapta.

Tot așa se va întâmpla și câțiva ani mai târziu cu ocazia destrămării Mitropoliei Ardealului prin acțiunea Arhiepiscopului Bartolomei Valeriu Anania al Clujului, cu înființarea unei noi mitropolii la Cluj, ocazie cu care părintele profesor a dat un interviu lămuritor și cu largi explicații³ și largi ecouri despre impactul pe care îl are această

acțiune ce vizează destrămarea Mitropoliei Ardealului, rectitorită de Mitropolitul Andrei Baron de Șaguna în 1864.

Am constatat că au apărut două bibliografii ale operei Părintelui Profesor Mircea Păcurariu. Una datorată distinsului istoric Prof. Univ. Dr. Lucian Giura de la Universitatea “Lucian Blaga” de la Sibiu⁴ și una datorată Lect. Univ. Dr. Pavel Brușanowski.⁵ Dacă la primul ce a întocmit bibliografia “M. Păcurariu” nu ne-am așteptat ca aceasta să fie exhaustivă pentru lucrările recenzate apărute în America, în mod special, în schimb, la al doilea, ne-am fi așteptat la mai multe consemnări ale unor recenzii apărute în America la diversele cărți care-l au ca autor pe părintele profesor Mircea Păcurariu. Or această bibliografie prezintă doar datele unei singure recenzii apărute în *Meridianul Românesc* din Anaheim, Los Angeles, a subsemnatului. Înțelegem dificultățile unei asemenea munci, dar dacă tot te apuci de ea (fără să te oblige nimeni), atunci încearcă să o faci cât mai completă, iar acolo unde nu poți din motive obiective, precizează acest lucru fiindcă altfel lucrarea apare ca o întocmire insuficient documentată iar Părintele Profesor Mircea Păcurariu nu merită aceasta din partea “ucenicului iubit”. De aceea ne-am gândit că e bine, cu ocazia acestui fericit prilej, să venim în ajutorul viitorilor cercetători care vor dori să-i întocmească bibliografia și să le menționăm câteva recenzii apărute în America.⁶

Dumnezeu să-i dăruiască sănătate și mulți ani Părintelui Profesor Mircea Păcurariu.

NOTE:

1. În articolul “Părintele Profesor Mircea Păcurariu la 70 de ani. Omagiu din America”, publicat în *Cuvântul Românesc* (Canada), An XXIX, Nr. 309, Decembrie 2002, p. 19; Tot cu acel prilej a apărut lucrarea *Slujitor al Bisericii și al Neamului: Părintele Prof. Univ. Dr. Mircea Păcurariu, membru corespondent al Academiei Române, la împlinirea vârstei de 70 ani*, volum tipărit cu binecuvântarea Î. P. S. Bartolomeu, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului, Cluj-Napoca, Editura Renașterea, 2002, 758 pp. + XVI pp. ilustrații.
2. Vezi intrarea “Mircea Păcurariu” în Pr. Prof. Univ. Dr. Mircea Păcurariu, *Dicționarul Teologilor Români*, Ediția a doua revăzută și întregită, Editura Enciclopedică, București, 2002, pp. 355-357.
3. *Formula As*, Nr. 695, București, 2005.

4. [Prof. Univ. Dr.] Lucian Giura, *Bibliografie. Preot prof. univ. Dr. Mircea Păcurariu la vârsta de 65 de ani*, Editura Universității “Lucian Blaga”, Sibiu, 1987, 42 pp.
5. Lect. Univ. Dr. Paul Brusanowski, “Părintele Magistru Mircea Păcurariu, la a 75-a aniversare”, în *Revista Teologica*, An XVII (LXXXIX), Nr.3, Sibiu, 2007, pp. 11-35;
6. Mircea Păcurariu, *Cărturari sibieni de altădată*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2002, 736 pp., recenzie apărută în *Meridianul Românesc*, An XXX, Vol. 7, Nr. 299, 1 Martie 2003, Anaheim, CA, p. 20; și în *Curierul Românesc*, An XV, Nr. 7 (198), Iulie 2003, București, p. 15.
- *Slujitor al Bisericii și al Neamului, Parintele Prof. Univ. Dr. MIRCEA PĂCURARIU, membru corespondent al Academiei Române, la împlinirea vârstei de 70 ani*. Volum tipărit cu binecuvântarea I.P.S. BARTOLOMEU, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului, Cluj-Napoca, Editura Renașterea, 2002, 758 pp. (+XVI pp. ilustrații), recenzie apărută în *Origini* (Atlanta), 2008, Vol. XIII, Nr. 1-3, Ian.-Martie, pp. 57-58.
- Preot Prof. Univ. Dr. Mircea Păcurariu, *Dicționarul teologilor români*, Ediția a 2-a, revăzută și întregită, București, Editura Enciclopedică, 2002, 550 pp., recenzie apărută în *Curierul Românesc*, (București), 2003, An XV, Nr. 7 (198), p.15; *Lumea Iberă* (New York), 2003, Nr. 773, 25 Iulie, p. 21; *Meridianul Românesc* (Anaheim), 2003, An XXX, Vol. 7, Nr. 323, 23 August, p.21; *Origini* (Atlanta), 2003, Vol. VII, Nr. 9-10 (75-76), Sept.- Oct., p. 21; *Impact* (Chicago), 2003, Decembrie; *Credința* (Chicago), 2003, Vol. LIV, Nr. 10-12, Oct.-Dec., p. 4.
- Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Uniația în Transilvania în trecut și astăzi*, Tipărit cu binecuvântarea P.S. S. Dr. Ioan Mihălțan, Episcopul Oradiei, Bihorului și Sălajului, Editura “Episcop Nicolae Popovici”, Oradea, 2006, 80 pp., recenzie apărută în *New York Magazin*, (New York), 2008, XI, Nr. 562, 19 Martie, p. 31.
- Preot Prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Catedrala Mitropolitană din Sibiu. 1906-2006*. Sibiu, 2006, 146 pp., recenzie apărută în *Origini* (Atlanta), 2008, Vol. XIII, Nr. 11-12, pp. 86-87, Sub titlul “Un veac de rugăciune”.
- *Mitropolitul Andrei Șaguna creator de epocă în istoria Bisericii Ortodoxe din Transilvania*. Editura Andreiană, Sibiu, 2008, 422 pp. + 12 pp. ilustrații, lucrare tipărită cu binecuvântarea Î.P.S. Sale Dr. Laurențiu Streza, coordonator Pr. Prof. Univ. Dr. Mircea Păcurariu, recenzie apărută în *Meridianul Românesc* (Anaheim), 2009, An XXXVI, Vol. 13, Nr. 600, 28 Februarie, pp. 13, 16.
- *Enciclopedia Ortodoxiei Românești*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2010, 767 pp., coordonator Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, recenzie apărută în *Lumină Lină* (New York), 2011, An XVI, Nr. 2, Aprilie-Iunie, pp. 65-67; *Banatica* (Reșița), 2011, An XXI, pp. 493-496.

Mariana Pândaru - 60*

Așteptare în tăcere

Este oarecum neobișnuit ca o poetă să îmbrățișeze cu atâta dăruire mitul lui Prometeu și al vulturului lui: “S-a tras/ în cel mai bun prieten al meu/ – Vulturul” (*Zăpezi peste ființă*) într-o tăcere a unei grădini din piatră, nemișcată și imuabilă, care a rămas, încă de la începuturile ei într-un secret și enigmatic infinit de cretă albă. Ca și menhirele și dolmenele, nici “piatra nu are gură/ să spună câte dimineți/ au trecut/ de la nașterea lor” (*Clipe de salamandră vicleană*). Poezia Marianeii Pândaru și-ar dori să descifreze un secret neîmpărtășit nouă, muritorilor de rând, un secret al unei altfel de existențe, suspendate între divin și inexorabil, pentru care un fel de ritual păgân ar fi vrut să spună că încă de “la început a fost Cuvântul” morții, al acelei păsări mari care “stătea neclintită/ desupra orașului,/și nimeni nu știa/ de unde această umbră/ fără contur” (*Pasărea cea mare*).

Cuprinsă într-un hășiș vegetal, (“din pământ ești, în pământ te vei întoarce”) percepută multiplu de ochiul de lăcustă (care stă nemișcat în vis), poezia aceasta caută să descopere câte ceva în elementele primordiale, încă necunoscute ale universului ei poetic spre care se poate privi doar “pe ferestruica de gheață”. Timpul, “Noaptea nu e decât un zid/ în care cântă neconținut greierii/ iar ziua – o imensă tăcere” (*Semne subțiri de neliniște*), pământul întruchipat prin piatra de cretă (oasele care rămân goale și albe și care, în final uneori ajung să se sfârșame precum creta), aerul materializat prin umbre tăcute, focul simbolizat prin salamandra vicleană care arde în vis dar nu moare și apa ce picură din lacrimi, toate sunt elemente, creaturi anonime, minuscule ce se percep cu ochiul de la nivelul cel mai de jos al lăcustei, până la ochiul atoatevăzător, ce foiesc fără noimă în lumea lor pierdută, uitată. În mijlocul acestei tăceri apăsătoare, poeta vrea să-i dea îngerului “toată respirația/ toată viața” ei (*Poezia*). Dar să le luăm pe rând.

Timpul din această carte (*Aproape liniște*, Ed. Danimar, Deva 2012) este unul care vine dintr-un trecut îndepărtat, uitat de lume, tăcut,

* Redacția revistei noastre se alătură tuturor vocilor prietenilor Marianeii în a-i ura pe mai departe în viața sănătată, noi succese și toate bucuriile.
LA MULȚI ANI!

secret, misterios. Acest timp nu pare, la prima vedere, să opună vreo rezistență în a fi decodificat, paradoxal, el pare accesibil, dar nu e, cititorului trebuindu-i o anumită stare sufletească pentru a-l putea pătrunde cu mintea, cu “ochiul de gheață” (*Pescăruși cu blânde priviri*). Este un timp al unui trecut clar exprimat printr-un prezent nesfârșit.

Poeta ne propune, în locul celei vii, o lume (un spațiu) cu o grădină din piatră, (un cimitir) în care cuvântul final aparține numai acelei păsări mari (moartea) [“Văzând liniștea grădinii de piatră” (*Celei păsări adevărate*)]. Este o lume în care “Vor începe să umble singurătățile” (*Amurg*), în care “Păsări mute veneau” (*Îmi furau bucuria*), o lume cu umbre de cretă dintr-un univers tăcut și nemișcat și care are foarte puține culori. Ca element de bază al acestui micro sau macro univers tăcut, predomină, într-o fierbințea greu de suportat, doar cenușiul pietrei. Aici, în cimitir, ironic “trăiesc o mie de suflete” și, neobișnuit pentru un astfel de loc și “câinele meu și el, roșu ca para” (*Frumoasele umbre de cretă*). Se remarcă în continuare predilecția pentru un colorit sărăcăcios (care sporește senzația de mister, de singurătate, de impenetrabil, de auster, de apăsare, de tristețe, de abandon), verdele zid al pădurii (un alt obstacol ce face ca totul să devină greu și apăsător), un verde crud, nealterat de nuanțe, o culoare plată, fără tonuri de *degradé*. Este un univers în care, dintr-o dorință de eliberare, pare că se aude “un strigăt ciudat/ bătându-se de pereții/ cu ierburi înalte” (*Verdele zid*), este un univers în care zăpezile se aștern strat cu strat, an de an, peste ființă. În acest univers tăcut, elementele de decor, eventual personajele sunt puține. De ce? Pentru că prezența lor, cu atât mai mult veselie lor ar tulbura, cu siguranță, marea tăcere, marele mister. “Dinspre câmpie/ veni păpușarul/ înveselindu-i pe toți” (*Surâsul păpușarului*). Nici bufonul nu mai face gimbușlucurile lui obișnuite, el doar “visează la o masă rotundă/ la care maiestățile dorm” (*Joc de bufon*). Cele două dimensiuni, timpul și spațiul, se contopesc “în dimineața cu nume de piatră” (*Vânătoare*).

Un alt element primordial: focul. Element satanic uneori sau halucinant alteori într-un astfel de loc, potrivit credințelor populare. “S-a întâmplat/ să văd pe stânca de foc/ desene cuprinse de spaimă” (*Pe stânca de foc*). Din foc se ridică-n putere “... pasărea/ cu zborul înfrânt”, sau se târăște cu o jalnică mândrie salamandra care, cândva visa pe marginea “unui cuib strălucitor de piatră” (*Pasărea cu zborul înfrânt*).

Această lume este o “insomnie perfectă”, peste care tăcerile se aștern ca niște umbre, “ca niște elemente necunoscute” (*Zile neașteptate*).

Aproape liniște este o carte despre viață, scrisă pe albul zăpezii, un volum de auto-definire, explicativ, gândit de Mariana Pândaru într-o cheie de mister, de însingurare și de început nesfârșit de lume. “Și poate sunt/ cel mai tăcut dintre ei/ cel mai însingurat/ în lupta cu propria-mi umbră” (*Cel mai tăcut*).

Verdele zid

*Iată am ajuns lângă
verdele zid al pădurii
până-aici, dropii fără pereche
mi-au fost călăuză
de-aici, va trebui să mă strecur
– limbă de foc
spre malul pietros al râului.*

*Acolo aud un strigăt ciudat
bătându-se de pereții
cu ierburi înalte*

*E pasărea visului meu
prinsă în lațul cuvântului.*

Pasărea cea mare

*Pasărea cea mare
stătea neclintită
deasupra orașului
Și nimeni nu știa
de unde această umbră
fără contur*

*Numai eu îi auzeam
respirația – cântec prelung
cântec prelung
Și un val de căldură
îmi străbătea inima
– cea bătută de lacrimă.*

The Green Wall

*There we are by
the green wall of the forest
up to here, great unique bustards
have been a guide to me
from here, I'll have to squeeze
– a language of fire
to the stony shore of the river.*

*Right there I can hear strange
yells
struggling against the walls
covered by high herbs*

*It's the bird of my dream
caught in the trap of the word.*

The Big Bird

*The big bird
was standing still
over the city
And nobody knew
from where this shadow
with no contour*

*I was the only one to hear
its breath – a long lasting song
a long lasting song
And a wave of heat
was piercing my heart
– the one beaten by a tear.*

Zile neașteptate

*Voi nu mă credeți
dar în mine ard
toate nopțile acestui pământ
Și toate stelele stau,
– acolo sub pleoape –
ca lacrimi de mult
împietrite*

*O insomnie perfectă
mi-e viața
cea de toate cuvintele
căci vin înspre mine
tot mai multe tăceri
ca niște umbre
ca niște elemente necunoscute
– Aceasta este casa în care
ar fi trebuit să exiști – îmi spun –
acestea sunt bucuriile
Și singurătățile zilnice
alege, alege acum*

*Cel din urmă zbor
cătore tine se-arată.*

Unexpected Days

*You may not believe me
but in me there have been
burning
all the nights of this Earth
And all stars have been staying
- there under eyelids –
like tears which have been long
ago*

turned into stones

*A perfect insomnia
is my life
the one of all words
because towards me there come
more and more silences
like shadows
like certain unknown elements
- This is the house where
you should have lived -
I'm telling myself -
these are the pleasures
And the daily solitudes
choose, choose now*

*The last fly
is shown to you.*

**Traducere în limba engleză de
Muguraș Maria Petrescu**